

Polvijärven lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma
Lastensuojelulaki (417/2007) 12 §

2010–2012

Suunnitelman toimittanut Jonna Tossavainen vs. sosiaaliohjaaja/vs. sosiaalityöntekijä

SISÄLLYSLUETTELO

1 SUUNNITELMAN LAINSÄÄDÄNNÖLLINEN PERUSTA, TARKOITUS JA VALMISTELU	2
2 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI JA KASVUOLOT	5
2.1 VÄESTÖRAKENNE JA YMPÄRISTÖ	5
2.2 VÄESTÖN KOULUTUSTASO JA TYÖTTÖMYYS	6
2.3 LASTEN JA NUORTEN TERVEYDENTILA	9
2.4 LAPSIPERHEIDEN TOIMEENTULO	11
2.5 SWOT-NELIKENTTÄ POLVIJÄRVELÄISTEN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNISTA JA HYVINVOINNIN TULEVAISUUDESTA	11
3 LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN PALVELUT	13
3.1 EHKÄISEVÄSTÄ LASTENSUOJELUTYÖSTÄ	14
3.2 LASTENSUOJELUA TOTEUTTAVAT TAHOT JA KESKINÄINEN YHTEISTYÖ	14
4 PÄÄTÖKSENTEKO JA TYÖNJAKO	17
5 LASTENSUOJELUN STRATEGINEN SUUNTA – PAINOPISTEET, EHDOTUKSET JA TOIMET	18
LÄHTEET	21
KUVIOT JA TAULUKOT	22
LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNIN POLKU	23

1 SUUNNITELMAN LAINSÄÄDÄNNÖLLINEN PERUSTA, TARKOITUS JA VALMISTELU

Kansainväliset sopimukset ja Suomen perustuslaki velvoittavat turvaamaan lapsen oikeudet ja ottamaan huomioon lapsen edun kaikessa yhteiskunnan toiminnassa. Lapsen oikeuksien sopimuksen (Sops 59; L 60/1991) mukaan lapsella on oikeus osallistua ja tulla kuulluksi häntä koskevissa asioissa, lapsella on oikeus osuuteen yhteiskunnan voimavaroista ja lapsella on oikeus erityiseen suojeluun. Lapsella ja nuorella on perustuslakimme mukaiset kansalaisen oikeudet, oikeudet osallistumiseen, oppimiseen, palveluihin sekä huolenpitoon ja erityiseen suojeluun (L 731/1999). Kansallisen ohjelmallisen perustan suunnitelmalle ja käytännön lasten ja nuorten hyvinvointityölle kunnassa antavat Valtioneuvoston hyväksymät erillisohjelmat, kuten Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma (OPM 2007:41), Lasten ja nuorten ja perheiden sekä Terveiden edistämisen politiikkaohjelmat (Hallituksen strategia-asiakirja 2007), Sosiaali- ja terveydenhuollon kehittämisohjelma KASTE (STM 2008) ja Sisäisen turvallisuuden ohjelman erityisesti arjen turvallisuutta ja väkivallan vähentämistä koskevat toimenpiteet (SM 15.4.2008).

Polvijärven kunnan kuntastrategia linjaa koko kunnan vision, arvot, toiminta-ajatuksen sekä yhteiset strategiset päämäärät. Kuntastrategia tulee huomioida kaikessa kunnan toiminnassa, kehittämisessä, suunnittelussa sekä erillisohjelmia/suunnitelmia laadittaessa. Polvijärven kuntastrategiasta nousevat seuraavat lasten, nuorten ja perheiden palveluihin liittyvät teesit:

- Visio: Kunta on vireä ja yritteliäs, itsenäinen, kehittämishenkinen ja seudullisesti sekä maakunnallisesti yhteistyöhakuinen kunta, jossa on turvallista asua, yrittää, tehdä työtä ja viettää vapaa-aikaa. Polvijärvi on maaseutumaista asumista arvostavalle hyvä luonnonläheinen asuinpaikka.
- Polvijärven kunta luo kuntalaisille viihtyisän ja turvallisen asuin- ja toimintaympäristön vastaten peruspalvelujen järjestämisestä kuntalaisille.
- Yritysten toimintaedellytykset turvataan ja kolmannen sektorin mahdollisuuksia hyödynnetään.
- Nuorten työllistymiseen kiinnitetään erityistä huomiota.
- Huolehditaan kuntalaisten hyvinvoinnista siten, että Polvijärvi koetaan ja tunnetaan turvallisenä ja viihtyisänä asuinpaikkakuntana kaiken ikäisille.
- Sosiaalisten ongelmien ehkäisemiseksi sekä terveyden edistämiseksi tiivistetään poikkihallinnollista yhteistyötä ja kannustetaan omakohtaiseen toimintaan ja vastuuseen.
- Jokainen kunnan henkilöstöön kuuluva toteuttaa vastuuntuntoisesti ja palveluhenkisesti kunnan perustehtävää.
- Tiivistetään kunnan eri toimialojen ja työyhteisöjen välistä yhteistyötä pyrkien hallinto- ja palvelurajat ylittävään yhteistyöhön.

Polvijärven kunnassa on laadittu vuonna 2007 varhaiskasvatussuunnitelma, joka linjaa varhaiskasvatuksen järjestämisen periaatteet ja kehittämisen suuntaviivat kunnassa. Erityisinä painopisteinä

ovat perusturvallisuuden luominen, toisten huomioonottaminen ja kunnioittaminen, itsetunnon vahvistaminen ja yksilöllinen tukeminen. Kasvattajan roolia esimerkkinä korostettiin. Tavoitteena on lapsen hyvinvointi.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laatiminen perustuu lastensuojelulain (417/2007) 12§:n asetukseen lastensuojelun järjestämisestä ja kehittämisestä. Suunnitelmassa on kunnan talousarvion ja taloussuunnitelman laadinnan kannalta keskeistä tietoa. ”Kunnan tai useamman kunnan yhdessä on laadittava lasten ja nuorten hyvinvoinnin edistämiseksi ja lastensuojelun järjestämiseksi ja kehittämiseksi kunnan tai kuntien toimintaa koskeva suunnitelma, joka hyväksytään kunkin kunnan kunnanvaltuustossa ja tarkistetaan vähintään kerran neljässä vuodessa. Suunnitelma on otettava huomioon kuntalain (365/1995) 65§:n mukaista talousarvioita ja -suunnitelmaa laadittaessa.”

Suunnitelman tulee sisältää suunnittelukaudelta tiedot:

- lasten ja nuorten kasvuoloista sekä hyvinvoinnin tilasta;
- lasten ja nuorten hyvinvointia edistävästä sekä ongelmia ehkäisevistä toimista ja palveluista;
- lastensuojelun tarpeesta kunnassa;
- lastensuojeluun varattavista voimavaroista;
- lastensuojelulain mukaisten tehtävien hoitamiseksi käytettävissä olevasta lastensuojelun palvelujärjestelmästä;
- yhteistyön järjestämisestä eri viranomaisten sekä lapsille ja nuorille palveluja tuottavien yhteisöjen ja laitosten välillä;
- sekä suunnitelman toteuttamisesta ja seurannasta.

”Kunnan sosiaalihuollosta vastaavan toimielimen ja kunnan muiden viranomaisten on yhteistyössä seurattava ja edistettävä lasten ja nuorten hyvinvointia sekä poistettava kasvuolojen epäkohtia ja ehkäistävä niiden syntymistä” (LsL 7 §). Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma tukee myös valtakunnallisen nuorisolain (72/2006) mukaista lapsi- ja nuorisopoliittista ohjelmaa. Valtioneuvosto hyväksyy joka neljäs vuosi nuorisopolitiikan kehittämisohjelman, joka sisältää valtakunnalliset nuorisopolitiikan tavoitteet ja suuntaviivat alle 29-vuotiaiden kasvu- ja elinolojen parantamiselle. Perustana lapsi- ja nuorisopolitiikalle ovat YK:n lapsen oikeuksien yleissopimus sekä Suomen perustuslain mukaiset oikeudet lapsille ja nuorille.

Lastensuojelun suunnitelma kattaa laajasti lasten ja nuorten sekä heidän perheidensä hyvinvointiin liittyvät palvelut ylittäen hallintokuntien rajat. Lastensuojelun suunnitelman tavoitteena on lastensuojelun kehittäminen siten, että se vastaa paremmin kunnassa asuvien lasten ja nuorten tarpeisiin sekä tukee vanhempia, huoltajia ja muita lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaavia henkilöitä. Suunnitelma on lapsilähtöinen ja sen keskiössä on lasten ja lapsiperheiden hyvinvoinnin lisääminen.

Lastensuojelun suunnitelma on tärkeä väline lastensuojelutyön laadun, asiakkaiden oikeusturvan ja tasa-arvon seuraamisessa sekä toteuttamisessa. Lastensuojelun suunnitelman on tarkoitus toimia kunnan lastensuojelun lakisääteisenä ohjausvälineenä. Lisäksi suunnitelmassa arvioidaan ja ennakoitaan lastensuojelutyön resurssien riittävyyttä ja sitä kautta myös lastensuojelutyöntekijöiden jaksamista. Pysyvä, osaava ja motivoitunut henkilöstö on lastensuojelutyön onnistumisen tärkein ehto. Työntekijöillä on oltava tunne siitä, että laadukkaan työn tekemistä arvostetaan ja sen on oltava myös resurssien puolesta mahdollista.

Polvijärven kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on laadittu rinta rinnan liitteenä olevan Lapsen ja nuoren hyvinvoinnin polun kanssa. Hyvinvoinnin polulla eri toimijoiden lapsille, nuorille ja perheille tarjoamia palveluja kuvataan neljällä eri polulla: perustuen, ennakoivan tuen, varhaisen puuttumisen ja korjaavan tuen poluilla. Hyvinvoinnin polun yhtenä tarkoituksena on edistää poikkihallinnollista ja eri toimijatahojen välistä yhteistyötä sekä helpottaa lapsiperhepalveluiden kokonaisuuden tarkastelua ja kehittämistä.

Polvijärven lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman tarkoituksena on

- antaa päättäjille, palvelujen suunnittelijoille ja käytännön työn toteuttajille kokonaiskäsitys lasten ja nuorten kasvuoloista ja hyvinvoinnin tilasta sekä käytössä olevasta palvelujärjestelmästä
- antaa kokonaiskäsitys käytössä olevista ja tarvittavista voimavaroista
- edistää eri hallintokuntien, ammattikuntien, järjestöjen, seurakuntien ja muiden yhteisöjen yhteistyötä lasten, nuorten ja perheiden palveluiden suunnittelussa ja toteuttamisessa
- välittää tietoa lapsiperheille heitä tukevasta palvelujärjestelmästä sekä antaa perheille mahdollisuus palvelujen kehittämiseen.

Polvijärven lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on valtuustotason päätös ja se on pitänyt viedä kunnanvaltuuston hyväksyttäväksi vuoden 2009 aikana. Sosiaalitoimen toistuvien henkilöstömuutosten vuoksi suunnitelman tekeminen on lykkääntynyt keväälle 2011. Suunnitelman on kirjoittanut vs. sosiaaliohjaaja Jonna Tossavainen, suunnitelman pohjana on eri lähteistä hankittu tilastotieto, lastensuojelussa suunnitelmaa varten kerätyt aineistot ja lapsen ja nuoren hyvinvoinnin polun aineistot. Suunnitelmaa on työstetty myös Pohjois-Karjalan kansanterveyden keskuksen kanssa.

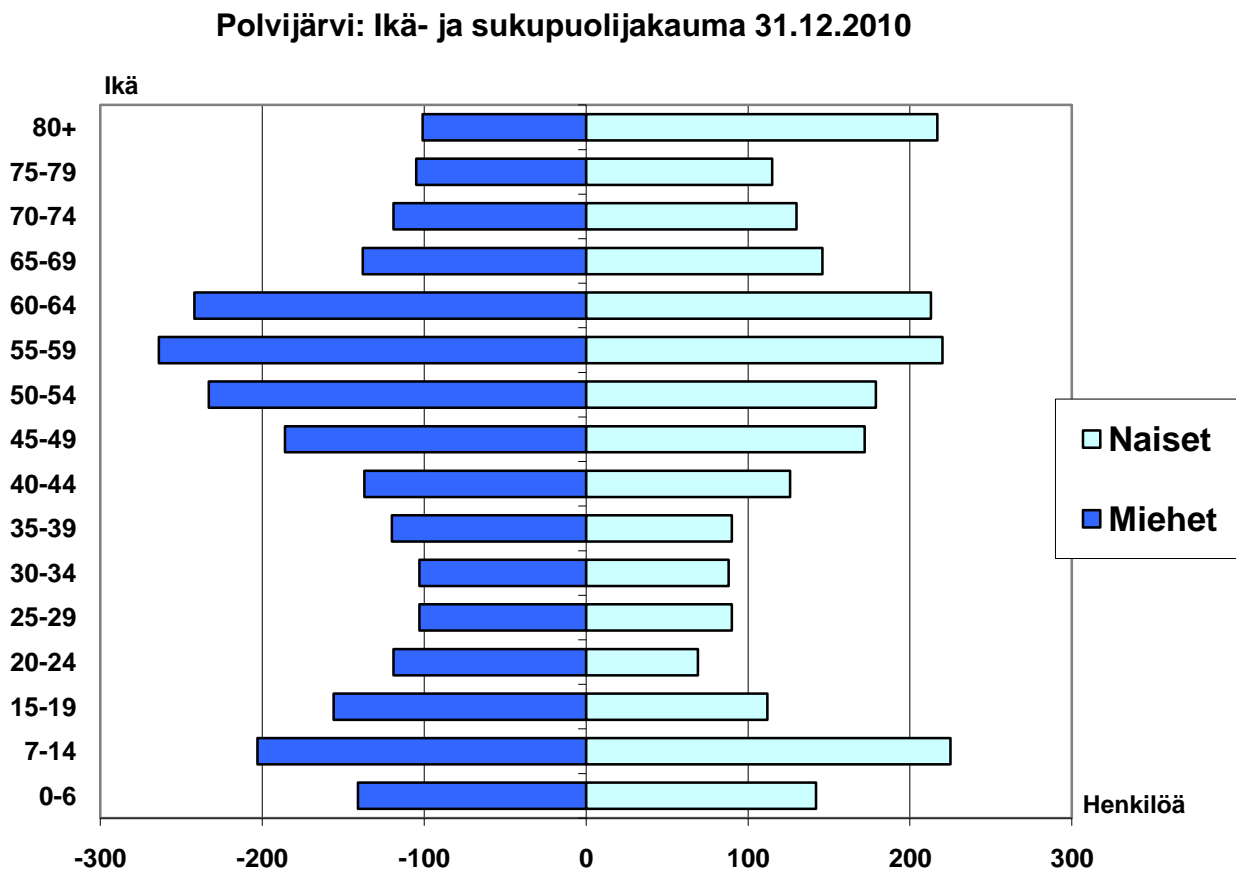
Kunnan lakisääteisen lastensuojelulain mukaisen lasten ja nuorten hyvinvointia koskevan suunnitelman (L 417/2007,12§) tehtävänä on edistää lapsen perustuslaillisia ja kansainvälisten sopimusten mukaisia oikeuksia sekä omalta osaltaan toimeenpanna kansallisia ohjelmia. ”Suunnitelma on lakisääteinen väline ohjata, johtaa ja kehittää lasten ja nuorten hyvinvointityötä kunnassa. Se on jatkossa osa kunnan vakiintunutta toiminnan suunnittelun, toteuttamisen sekä arvioinnin vuosirytmää.

Erityisesti lastensuojelun tarvetta sekä lastensuojeluun varattavia voimavaroja koskevat suunnitelman kohdat sisältävät kunnan talousarvion ja taloussuunnitelman laadinnan kannalta keskeistä tietoa. Suunnitelman sisältö tulee huomioida kunnan talousarviossa. Suunnitelman ohjausvaikutusta korostaa se, että sen sisältö, kehittämistoimet ja voimavaraehdotukset on otettava huomioon laadittaessa kuntalain mukaista kunnan talousarviota ja -suunnitelmaa eri vuosille.” (Sosiaaliportti.)

2 LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTI JA KASVUOLOT

2.1 VÄESTÖRAKENNE JA YMPÄRISTÖ

Polvijärvi on noin 5000 asukkaan maaseutukunta Joensuusta luoteeseen. Väestö on melko iäkästä. 14 prosenttia väestöstä on alle 15-vuotiaita. Lapsia on syntynyt vuonna 2008 26 kpl, vuonna 2009 44 ja vuonna 2010 42. Väestörakenne pysynee samankaltaisena lähivuosinakin.

Lähde: Tilastokeskus

Kuvio 1 Ikä- ja sukupuolirakenne 31.12.2010, lähde Pohjois-Karjalän maakuntaliitto/Tilastokeskus

	lapset 0 - 9	%	nuoret 10 -15	%	nuoret 15 -19	%	aikuiset 20 - 34	%	aikuiset 35 - 64	%	aikuiset 65 – 80+	%
Polvijärvi	405	8,4	290	6,0	310	6,4	553	11,5	2 188	45,4	1 075	22,3
Joensuu kuntaliitoksi- neen, Outokumpu, Kontiolahi, Liperi, Polvijärvi yhteensä	11 716	10,6	6 383	5,7	7381	6,6	21 902	19,8	45 157	40,7	18 288	16,5

Taulukko 1 Väestön ikäryhmät 2009, kuviosta selviää Polvijärven ikärakenne verrattuna muutamiin ympäristökuntiin, lähde Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

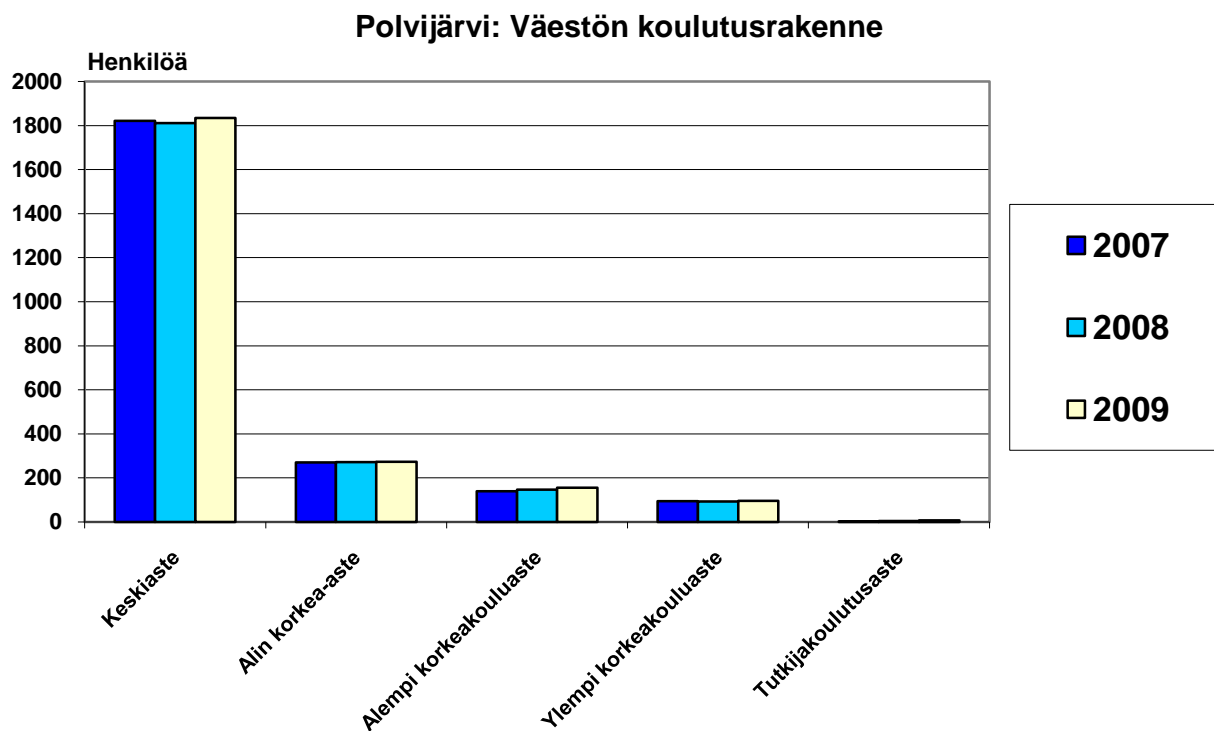
Polvijärvellä on vielä hyvät ja monipuoliset palvelut kokoisekseen kunnaksi. Elinkeinoista vahvana on uusien alojen ohessa edelleen maatalous. Polvijärvi tunnetaan puhtaasta luonnosta ja kalaisista järvistä. Polvijärvellä on joka kesä paljon kesäasukkaita, joita palvelevat muiden muassa useat maatilamatkailutilat sekä Lomakeskus Huhmari. Vesistöt ja erämaa-alueet mahdollistavat ajanviete- ja harrastusmahdollisuudet luonnossa. Kunnan keskustassa sijaitsevat jäähalli sekä vapaa-aikatalo, jossa on kuntalaisille ilmainen kuntosali. Myös kansalaisopisto ja urheiluseurat tarjoavat harrastusmahdollisuuksia polvijärveläisille. Kunnassa on oma kirjasto. Polvijärvellä on myös kolmannen sektorin toimintaa, muun muassa MLL, 4H ja eri kylien kylätoimikunnat, jotka omalta osaltaan tarjoavat toimintaa lapsiperheille ja nuorille. Työllisyystilanne on Polvijärvellä melko huono, mutta siihen odotetaan parannusta Kylylahden kaivoshankkeen edetessä. Polvijärven kuntastrategiassa lupailaan erityisesti nuorisotyöttömyyteen puuttumista. (Polvijärven kunnan kotisivut.)

Esikoulu järjestetään päiväkodissa kirkonkylällä ja muualla kyläkouluilla. Sotkumaan on rakenteilla uusi koulu, johon tulee myös päiväkotit. Alakoulujen osalta Polvijärven kyläkouluverkosto on laaja eikä tulevaisuuden suunnitelmassakaan ole alakoulupalvelujen keskittäminen. Tosin vuonna 2011 Hukkalan ja Horsmanahon koulut lakkautuvat niiden oppilasmäärän jäädessä alle 20 oppilaan. Polvijärvellä on kuitenkin lähikoulujen ja palveluiden ylläpitämistä tukeva ilmapiiri. Kouluilla järjestetään myös koululaisten aamu- ja iltapäivätoimintaa. Polvijärvellä on myös oma lukio, jonka oppilasmäärän ennustetaan pienenevän lähivuosina. Erityisopetustarpeet ovat kouluissa lisääntyneet. Harrastustoimintana vapaa-aikatoimen alaisena oleva nuorisotoimi järjestää jokavuotiset leirit ja uimakoulut. Lisäksi nuorille on tarjolla työpajatoimintaa ja nuorisotilat, nuoret saavat myös vuonna 2011 nuoriso-ohjaajan. (Polvijärven kunnan vuoden 2011 talousarvio.)

2.2 VÄESTÖN KOULUTUSTASO JA TYÖTTÖMYYS

Hyvin pieni osa polvijärveläisistä on korkeakoulutettuja. Suurin osa koulutuksen saaneesta väestöstä on saanut vain keskiasteen koulutuksen. Koulutus mahdollistaa työllistymistä ja osittain suojaa kouluttamattomuuden ja työttömyyden seurannaisena mahdollisesti tulevilta sosiaalisilta ongelmilta.

Seuraavassa on esitetty tilastotietoja polvijärveläisten koulutustasoa, työttömyyttä ja väestön pääasiallista toimintaa koskien.

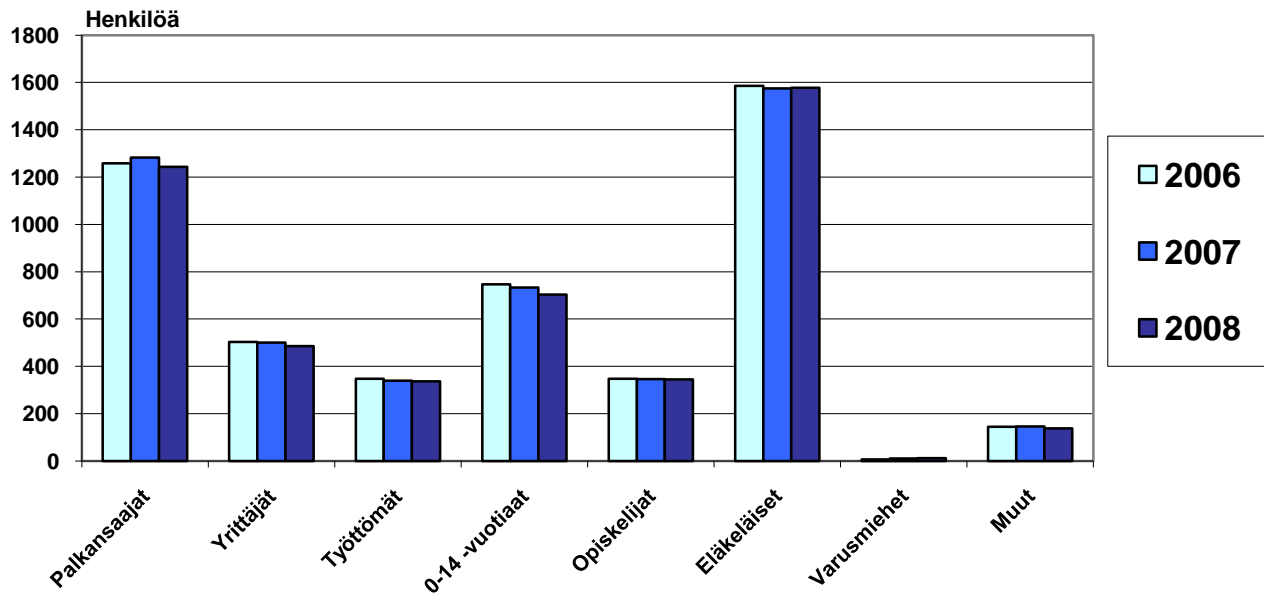

Lähde: Tilastokeskus

Kuvio 2 Väestön koulutusrakenne 2007–2009, lähde Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Kuvio 3 väestön pääasiallisesta toiminnasta kertoo samaa kuin selvitys väestörakenteesta: polvijärveläinen väestö on ikääntyvää. Kunnassa on paljon eläkeläisiä ja nuorison osuus väestöstä on laskeva. Polvijärven työttömyysaste on korkeampi kuin Pohjois-Karjalassa keskimäärin. Koulutuksen hankkimista olisi hyvä tukea pitämällä julkiset yhteydet hyvinä ja esimerkiksi kehittämällä kimppekyytitoimintaa. Myös Outokummun suuntaan pitäisi julkisilla kulkuvälineillä päästä. Koulutus suojaa pudokkuudelta ja syrjäytymiseltä ja edesauttaa työllistymistä.

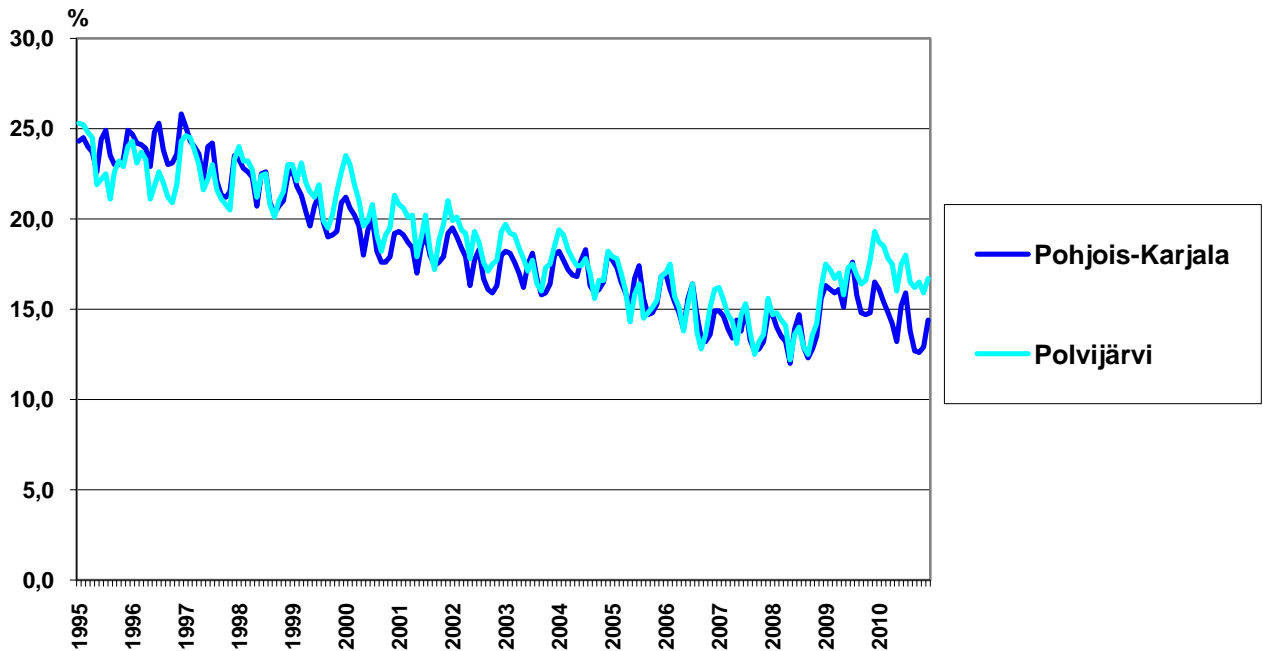
Polvijärvi: Väestön pääasiallinen toiminta

Lähde:
Tilastokeskus

Kuvio 3 Väestön pääasiallinen toiminta 2006–2008, lähde Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Työttömyysaste 01/1995–12/2010

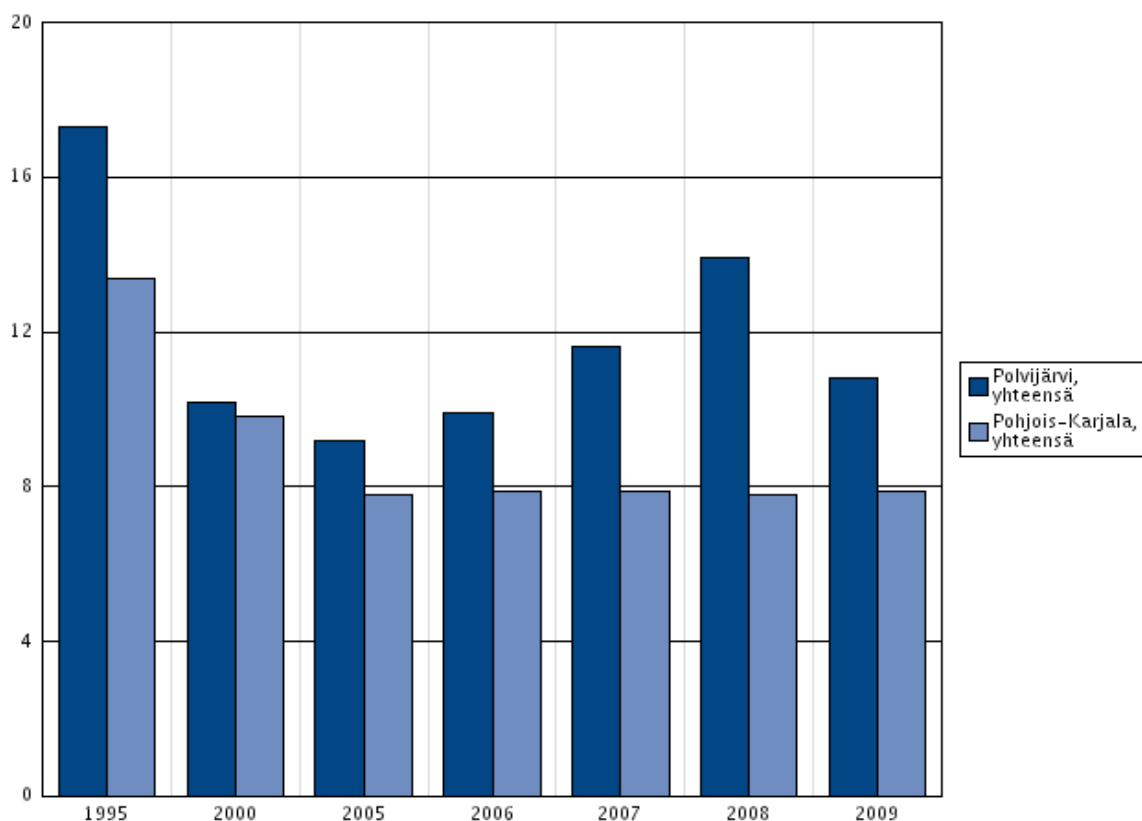
Lähde: Tilastokeskus

Kuvio 4 Työttömyysaste tammikuusta 1995 joulukuuhun 2010, lähde Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

2.3 LASTEN JA NUORTEN TERVEYDENTILA

Lasten ja nuorten hyvinvointiin vaikuttaa heidän vanhempiansa elämäntilanne tapoineen ja arvoineen. Työ suojaa perhettä melko pitkälle sosiaalisilta ongelmilta, samoin läheisverkostot, joissa epäkohdat voidaan huomata viranomaisia aikaisemmin. Lapsiperheiden osuus kaikista polvijärveläisistä perheistä on vähentynyt. Lapsiperheitä polvijärveläisistä perheistä on ollut vuonna 1995 ja 2000 44 prosenttia, vuonna 2005 39 prosenttia ja vuonna 2009 35 prosenttia. Yksinhuoltajaperheiden määrä on kasvanut: vuonna 1995 yksinhuoltajaperheitä on ollut vajaa 16 prosenttia, vuonna 2000 vajaa 15 prosenttia, ja vuonna 2009 jo yli 19 prosenttia. Pohjois-Karjalassa kokonaisuudessaan yksinhuoltajaperheiden osuudessa ei ole tapahtunut huomattavaa muutosta.

Nuorten hyvinvoinnista jonkin viitteen voi antaa alkoholin ja muiden päihteiden kulutus. 8.-9. luokkien oppilaista tupakoi vajaa kymmenen prosenttia AVI:n tilaston mukaan, prosenttiosuus vaihtelee hieman vuosittain. Polvijärveläisistä nuorista (8. & 9. lk) osa on myös kokeillut huumeita, kokeilleita on muutama prosentti ikäluokasta, mutta kokeilleiden määrä on ollut hienoisessa kasvussa. Vähintään kerran kuukaudessa vahvassa humalassa on kertonut olevansa 8. ja 9. luokkalaisista vuosittain noin 9-17 prosenttia vuodesta riippuen. Kodin ulkopuolelle sijoitettuna on ollut alaikäisestä polvijärveläisestä väestöstä vuosittain noin yksi prosentti, osuus on kasvanut hiljalleen. 8.-9. luokkalaisista nuorista on myös useammalla (10 % 2008) THL:n selvityksen mukaan keskivaikean tai vaikean masentuneisuuden oireita hälyttävässä määrin. Polvijärveläisten osuudet näissä mittareissa ovat melko lähellä muun Itä-Suomen prosenttiosuuksia. (AVI ja SOTKANet.) Koulutukseen pääsy yläkoulun jälkeen, ja lukion toisen asteen koulutukseksi valinneiden kohdalla koulutukseen pääsy lukion jälkeen, olisi ensiarvoisen tärkeää syrjäytymisen ehkäisemiseksi. Polvijärvellä niin sanottuja koulupudokkaita on ollut pitkälläkin aikavälillä tarkasteltuna enemmän kuin Pohjois-Karjalassa keskimäärin. Nuorten koulutuspaikkojen ja työharjoittelupaikkojen saaminen voi olla osana ehkäisemässä pitkäaikaista syrjäytymistä ja toimeentulotuella elämistä. Sosiaalitoimen resurssien riittävyyteen tulisi kiinnittää huomiota, että työntekijöillä olisi tarpeeksi aikaa nuorten aktivointiin ja yhteistyöhön Te-toimiston kanssa työllisyystilanteen parantamiseksi.

Kuvio 5 Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat % Polvijärvi verrattuna Pohjois-Karjalaan, lähde SOTKANet

Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneita 18–24-vuotiaita on Polvijärvellä hieman suurempi osuus vastaavanikäisestä väestöstä kuin Pohjois-Karjalassa keskimäärin, esimerkiksi vuonna 2009 kyseiseen ryhmään kuuluvia oli Polvijärvellä 5,4 % 18-24-vuotiaista, kun vastaava luku oli Pohjois-Karjalassa 4,4 %. Tämän ryhmän osuus on kasvanut Polvijärvellä huomattavasti.

	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009
Polvijärvi	3,5	2,4	4,2	3,1	2,4	1,9	5,4
Pohjois-Karjala	3,4	3,5	2,8	3,0	3,3	3,8	4,4

Taulukko 2 Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä, lähde SOTKANet

Polvijärvellä on huomattavasti suurempi pitkäaikaistyöttömien osuus työttömistä kuin muualla Pohjois-Karjalassa.

	1995	2000	2005	2006	2007	2008	2009
Polvijärvi	24,9	34,9	31,3	31,0	27,1	27,8	24,8
Pohjois-Karjala	24,2	26,4	26,6	26,0	22,9	21,1	17,4

Taulukko 3 Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä, lähde SOTKANet

2.4 LAPSIPERHEIDEN TOIMEENTULO

Pienituloisiin perheisiin kuuluvien lasten osuus on huolestuttavan suuri Polvijärvellä. Taulukosta ilmenee pienituloisiin kotitalouksiin kuuluvien alle 18-vuotiaitten henkilöiden osuus prosentteina kaikista alueella asuvista alle 18-vuotiaista henkilöistä. Pienituloiset kotitaloudet ovat niitä, joiden tulot jäävät suhteellisen pienituloisuusrajan alapuolelle. Lapsiperheiden taloudellinen tukeminen ennaltaehkäisee syrjäytymiskokemusten syntymistä jo varhaisella iällä. Lapsiperheiden hyvinvoinnin voi olettaa pitkällä aikavälillä näkyvän lastensuojelun menoissa.

	1995	2000	2005	2006	2007	2008
Polvijärvi	13,9	23,4	20,3	21,1	21,6	22,4
Joensuu	6,1	16,9	19,1	19,7	20,4	20,9
Outokumpu	6,4	16,4	22,1	22,3	25,7	25,5

Taulukko 4 Lasten pienituloisuus aste, lähde SOTKANet

Polvijärvellä samoin kuin koko Pohjois-Karjalassa toimeentulotukea saaneita lapsiperheitä, yksinhuoltajia tai avio-/avopareja, on ollut viimeisimpinä vuosina 2008–2009 noin 18–19 prosenttia toimeentulotukea saaneista kotitalouksista.

2.5 SWOT-NELIKENTTÄ POLVIJÄRVELÄISTEN LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINNISTA JA HYVINVOINNIN TULEVAISUUDESTA

Lastensuojelun polun suunnittelun tekemiseen osallistuneet tahot ovat yhdessä pohtineet Polvijärven kunnan lasten ja nuorten hyvinvoinnin nykytilaa ja kehitysarvioita SWOT -analyysin avulla. SWOT -analyysi on kahden ulottuvuuden kuvaama nelikenttä. Kaavion vasempaan puoliskoon kuvataan myönteiset ja oikeaan puoliskoon negatiiviset asiat. SWOT-analyysin pohjalta voidaan tehdä päätelmiä, miten vahvuuksia voidaan käyttää hyväksi, miten heikkoudet muutetaan vahvuuksiksi, miten tulevaisuuden mahdollisuuksia hyödynnetään ja miten uhat vältetään. Tuloksena saadaan toimintasuunnitelma siitä, mitä millekin asialle pitää tehdä.

<p>VAHVUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> -rauhallinen ja turvallinen ympäristö -puhdas luonto harrastusmahdollisuuksineen -vahva kylätoiminta -toimiva terveydenhoito -riittävä palvelutarjonta -kyläkoulut, oma lukio, kattava kouluverkosto -kaikille saatavilla olevia vapaa-ajan harrastusmahdollisuuksia -suurin osa lasten- ja nuorten kanssa työskentelevistä ammattitaitoisia -pienessä kunnassa asiakkaat tulevat työntekijöille tutuksi -välittäminen vahvaa -viranomaisten välillä joustava ja matalan kynnyksen yhteistyö -perhetyöntekijä, erityislastentarhanopettaja, kuntoutusohjaaja, harjaantumisloukka -kunnassa omat lääkärit ja hammaslääkäritilanne hyvä 	<p>HEIKKOUEDET</p> <ul style="list-style-type: none"> -työttömyysaste korkea -ikä rakenne -liian vähän aikaa ja muita resursseja sekä kannustusta ennaltaehkäisevään työhön -huonot julkiset kulkuyhteydet naapurikuntiin -perheiden suuri tarve psykososiaaliselle tuelle -nuorisotyön resurssien vähäisyys -avohuollon tukitoimien, kuten tukiperheiden, vaikea saatavuus -ei koulukuraattoria -koulupsykologipalvelut riittämättömät -sosiaalityön resurssipula -perhepäivähoitajista pula -ei lapsiperheiden kotipalveluita -paikallispoliisia ei ole -kaikki tuntevat toisensa (leimautuminen) -lisäkoulutusmahdollisuuksien puute -arvomaailman muutos
<p>MAHDOLLISUUDET</p> <ul style="list-style-type: none"> -aktiiviset kylät -aktiiviset järjestöt -seutuyhteistyö, lyhyt välimatka maakuntakeskukseen -koulujen pienet ryhmät -henkilöstön kehittäminen -panostaminen nuorisotyöhön jatkossa -tiedon kulun tehostaminen -kaivoksen virkistävä vaikutus kunnalle -uusi koulu Sotkumaan -harrastusmahdollisuuksien kehittäminen -kumppanusuajattelun vahvistaminen seutukunnissa ja kunnan ja järjestöjen välillä -pähdepalvelujen kehittäminen 	<p>UHAT</p> <ul style="list-style-type: none"> -palveluiden karkaaminen -kasvava tarve avohuollon tukitoimille, kuten perhetyö -erityisen tuen tarvisijoiden joukko kasvaa, ja palvelut eivät riitä tai niiden saatavuus on heikko, koska ovat ostopalveluita -muualta muuttaneiden tukiverkoston hajanaisuus -julkisten liikenneyhteyksien väheneminen, josta seurauksena esim. jatko-opiskelupaikassa käymisen vaikeus naapurikunnissa, lähinnä Outokummussa ja Joensuussa -koulupudokkaat -päihteiden käytön lisääntyminen, uusien päihteiden rantautuminen -kylien kuihtuminen, maaseudun tyhjeneminen, maaseutuelinkeinon kuihtumisen tuottama työttömyys -nuorisotyöttömyyden kasvu -suvaitsemattomuus ja ennakkoluuloisuus eri etnisiä ryhmiä kohtaan -ikäntyvä henkilöstö, ammattitaitoisen työvoiman saatavuus -lasten ja nuorten masennus, koulukiusaaminen -perhepäivähoitajien saamisen vaikeus -”villiintyminen” ja ilkivalta tai rikollisuus, kun kylällä ei ole omaa poliisia

Taulukko 5 SWOT Polvijärven kunnan lasten ja nuorten hyvinvoinnin nykytilasta ja arvioita hyvinvoinnin tilasta tulevaisuudessa

Uuden lastensuojelulain myötä lasten ongelmiin pitäisi puuttua entistä nopeammin ja perusteellisemmin. Ennaltaehkäisevä puuttuminen tuo esille avuntarvetta perheissä entistä enemmän. Yleinen arvomaailma on hyvin suorituspainotteinen. Psykkistä vastustuskykyä heikentävät kasvavat odotukset perheissä, parisuhdeongelmat ja uupumus, jotka voivat ikävimmillään näkyä perheväkivalta-
na sekä perheiden, lasten ja nuorten pahoinvointina ja oireiluna. Lapsiperheiden psykososiaalisten ongelmien määrä asettaa haasteen lasten ja nuorten ja heidän perheidensä kanssa työskenteleville. Psykososiaalisten palveluiden tarjonnan tehostamiselle ja lisäämiselle on kysyntää nyt ja nähtävästi yhä enemmän tulevaisuudessa. Polvijärven lasten ja nuorten palveluista puuttuu koulukuraattori, jonka pitäisi olla pätevä ja koulutettu työhönsä. Nuoriso-ohjaaja ei korvaa koulukuraattoripalveluita. Perhe- ja kasvatusneuvolapalvelut ostetaan Outokummusta, mistä syystä pienituloisten ja autottomien on vaikeaa käyttää näitä palveluita. Pienen kunnan etuna on, että lasten, nuorten ja heidän perheidensä kanssa työskentelevät ihmiset voivat tehdä yhteistyötä melko vaivattomasti. Osan lasten, nuorten ja perheiden palveluista tuottavat kolmannen sektorin toimijat, jotka ovat merkittäviä vertaistuen, virkistystoiminnan sekä ennaltaehkäisevän ja terveyttä edistävän työn järjestäjinä.

3 LASTEN, NUORTEN JA PERHEIDEN PALVELUT

Lasten, nuorten ja perheiden palvelut on kuvattu kattavasti hyvinvointisuunnitelman liitteenä olevassa Polvijärven lasten ja nuorten hyvinvoinnin polussa. Polku antaa kuvat lapsiperhepalveluista eri hallinnonaloilla. Lastensuojelun järjestäminen perustuu lastensuojelulakiin: ”Kunnan on huolehdittava siitä, että ehkäisevä lastensuojelu sekä lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu järjestetään sisällöltään ja laajuudeltaan sellaiseksi kuin kunnassa esiintyvä tarve edellyttää. Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua on järjestettävä tarvittavassa laajuudessa niinä vuorokauden aikoina, joina sitä tarvitaan” (LsL 11 §).

Sosiaali- ja terveystoimen toiminnallisiksi ja strategisiksi tavoitteiksi on vuoden 2010 Polvijärven talouden ja toiminnan kertomuksessa listattu seuraavat koskien lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointia:

- syrjäytymisen ehkäiseminen
- ammatillisen henkilöstön riittävyys
- lasten päivähoito kunnan järjestämänä lain edellyttämällä tavalla
- lastensuojelun sijoitusten vähentäminen
- moniammatillisuus lastensuojelussa

Sosiaali- ja terveystoimen painotuksina mainitaan vuoden 2011 talousarviossa lasten, nuorten ja perheiden hyvinvointi: perheiden kasvatustyön tukeminen ja vahvistaminen, lastensuojelun avo- huollon toimiminen, pitkäaikaisten sijoitusten väheneminen.

3.1. EHKÄISEVÄSTÄ LASTENSUOJELUTYÖSTÄ

Ehkäisevän lastensuojelun tarkoituksena on edistää ja turvata lapsen kasvua, kehitystä ja hyvinvoin- tia sekä tukea myös vanhemmuutta. Ehkäisevän lastensuojelun järjestäminen ei edellytä että perhe tai lapsi olisi (lapsi- ja perhekohtaisen) lastensuojelun asiakkaana. Ehkäisevässä lastensuojelussa tulisi korostua äitiys- ja lastenneuvolan, muun terveydenhuollon sekä lasten päivähoidon, lapsiper- heiden kotipalvelun sekä koulun ja nuorisotyön roolit ja toiminnot. Ehkäisevässä lastensuojelussa korostetaan varhaisen puuttumisen merkitystä lapsen ja perheen tilanteeseen sekä erityisen tuen järjestämistä lapsen hoidosta ja kasvatuksesta vastaaville henkilöille heidän kasvatustehtävässään. Ennalta ehkäisevän lastensuojelun järjestämistä koskevat säännökset velvoittavat kaikkia kunnan viranomaisia palveluita järjestettäessä. Kunnan on järjestettävä tarvittaessa erityisen tuen tarpeessa olevia lapsia ja nuoria tukevaa toimintaa (LSL 8§). Tuki koulunkäyntiin on erityisesti huomioitu lastensuojelulaissa: kunnan tulee järjestää koulupsykologi- ja koulukuraattoripalveluita, jotka anta- vat kunnan perusopetuslaissa (628/1998) tarkoitetun esi-, perus-, ja lisäopetuksen sekä valmistavan opetuksen oppilailla riittävän tuen ja ohjauksen koulunkäyntiin ja oppilaiden kehitykseen liittyvien sosiaalisten ja psyykkisten vaikeuksien ehkäisemiseksi ja poistamiseksi. Palveluilla tulee edistää myös koulun ja kodin välisen yhteistyön kehittämistä. (LSL 9§.)

3.2 LASTENSUOJELUA TOTEUTTAVAT TAHOT JA KESKINÄINEN YHTEISTYÖ

Lapsi tulee huomioida myös aikuisille suunnatuissa palveluissa. Annettaessa aikuiselle sosiaali- ja terveydenhuollon palveluja, erityisesti päihdehuolto- ja mielenterveyspalveluja, on arvioitava aikui- sen kykyä huolehtia täysipainoisesti lapsen hoidosta ja kasvatuksesta ja turvattava hänen hoidossaan ja kasvatuksessaan olevan lapsen hoidon ja tuen tarve. Terveystoimen ja sosiaalihuollon viran- omaisten on tarvittaessa järjestettävä välttämättömät palvelut raskaana olevien naisten ja syntyvien lasten erityiseksi suojelemiseksi. (LSL 10§.) Polvijärvellä on omat äitiysneuvolapalvelut ja mielen- terveystoimen palvelut. Äitiyshuollossa terveystarkastukset ja seulonnat on tehty suositusten mukaisesti ja lasten ja nuorten lääkäri- ja terveydenhuoltopalvelut on järjestetty. (Sosiaali- ja terveystoimen toi- minnalliset ja strategiset tavoitteet 2010.)

Päihde- ja lastensuojeluasioissa mielenterveyspuolen yhteistyö sosiaalitoimen kanssa on lisääntynyt muutaman vuoden takaisesta vuoteen 2010. Päihdeasioissa Polvijärvi tekee yhteistyötä Joensuun ja

seutukuntien kanssa. Nuorten palvelut ostetaan Nuorten päihdepysäkiltä. (Sosiaali- ja terveystoimen toiminnalliset ja strategiset tavoitteet 2010). Neuvola, mielenterveystoimi ja sosiaalitoimi tekevät matalan kynnyksen yhteistyötä. Lapsen ja perheen palveluverkosto kommunikoi keskenään hyvin.

Lapsi- ja perhekohtaista lastensuojelua ovat lastensuojelutarpeen selvitys, avohuollon tukitoimet, lapsen kiireellinen sijoitus ja huostaanotto sekä niihin liittyvä sijaishuolto ja jälkihuolto. Polvijärvellä lapsi- ja perhekohtainen lastensuojelu järjestetään yhdessä muiden sosiaalipalveluiden kanssa, lisäksi palveluina lasten huolto-, tapaamis- ja elatusasiat sekä isyydenselvittämiset, jotka toteutetaan osana aikuissosiaalityötä ja lastenvalvojan tehtäviä. Polvijärven kunnassa lastensuojelutoimenpiteistä päättävä viranhaltija on johtava sosiaalityöntekijä (LSL 13§). Jokaiselle lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun asiakkaana olevalle lapselle nimetään hänen asioistaan vastaava sosiaalityöntekijä ja lapselle tehdään henkilökohtainen asiakassuunnitelma. Kunnassa on myös perhetyöntekijä. Lastensuojelun perhetyöllä tarkoitetaan tehostettua tukea lapsiperheille ja se on lastensuojelun korjaavaa työtä avohuollossa. Perhetyö tukee vanhemmuutta sekä lapsen kasvua ja kehitystä perheen omassa toimintaympäristössä. Avohuollon tukitoimena voidaan myöntää myös tukiperhe; tosin tukiperheistä on ollut jatkuva pula niin Polvijärvellä kuin muuallakin Pohjois-Karjalassa. Polvijärvellä olisi tarvetta myös toiselle ainakin osa-aikaisesti perhetyötä tekeväälle työntekijälle. Myös kotipalveluiden järjestäminen ehkäisisi perheiden tilanteiden kriisiytymistä ja kattavampien tukitoimien tarvetta. Polvijärvellä ylläpidetään LsL:n mukaisesti rekisteriä lastensuojeluilmoituksista, lastensuojelun asiakkaista sekä kunnan alueelle sijaishuoltoon sijoitetuista lapsista. Polvijärveltä on sijoitettu perhekoteihin ja lastensuojelulaitoksiin vuosina 2009–2010 2-3 lasta/vuosi. Lastensuojelun sijaisperhehoidon piirissä on samoina vuosina ollut 12–14 lasta. Turvakodissa on vuosittain ollut 30–34 asumispäivää. Sosiaalipäivystys on järjestetty maakunnallisesti Joensuussa. Sosiaalipäivystyksen asiakkaana oli esimerkiksi vuonna 2010 yhteensä 34 polvijärveläistä. Lastensuojeluilmoituksia tuli vuonna 2010 yhteensä 59 kappaletta ja lastensuojelun asiakkaita oli 75 (vuonna 2009 71), joista uusia oli 22. Lastensuojelun sosiaalityöntekijällä tulee olla käytettävissään moniammatillista asiantuntemusta (LsL14§). Lastensuojelun kehittämissyksikkö Kaaripihassa kokoontuu asiantuntijaryhmä, joka avustaa lapsen huostaanottoa sekä sijaishuoltoa koskevien asioiden valmistelussa ja muussa lastensuojelun toteuttamisessa. Asiantuntijaryhmä voi antaa lausuntoja. Polvijärvellä sosiaali- ja terveystoimen virat ja toimet ovat olleet täytettyinä vuosina 2009–2010 muutamia kuukausia lukuun ottamatta, mutta viranhaltijan vaihdoksia on ollut useita. Aiemmat sosiaalitoimen virkojen tyhjinä olemiset ovat aikoinaan ruuhkauttaneet sosiaalitoimen lastensuojelutyötä ja tämän seuraukset näkyvät vielä vuosienkin päässä. Lastensuojelun työntekijän puuttumisen jälkien korjaaminen on vienyt myöhemmin tulleilta sosiaalityöntekijöiltä paljon resursseja ja voimia.

Lapsi- ja perhekohtaisen lastensuojelun tarvetta ja kallista sijaishuoltoa voidaan vähentää, jos havaitaan jo varhain lasten ja nuorten huolenpitoon ja kasvatukseen liittyvät ongelmatilanteet. Jo varhaisessa huolen vaiheessa pitäisi pystyä tarjoamaan peruspalveluissa perheille varhaista ehkäisevän lastensuojelun tukea ja arkisen tuen tarpeessa oleville perheille kotipalveluita ongelmista ja uupumuksesta selviytymiseksi.

Kunnan päivähoitopalveluita on järjestetty päiväkodissa, perhepäivähoidossa ja ryhmäperhepäivähoidossa. Hoitopaikat ovat olleet täytettyinä. Haasteena on ollut saada uusia perhepäivähoitajia kuntaan. Kunta on enenevässä määrin järjestänyt itse päivähoitopalvelut. Erityistä hoitoa ja kasvatusta tai varhaiskuntoutusta tarvitsevien lasten suuri määrä aiheuttaa sen, ettei lapsiryhmien kokoa voida kasvattaa ylisuuriksi (vaikutus käyttöasteeseen). Esiopetusoikeutta on käytetty laajasti. Ennaltaehkäisevässä lastensuojelutyössä päivähoitolla on merkittävä rooli.

Lapsia päivähoitossa	2008	2009	2010
Perhepäivähoito	53	51	56
Ryhmäperhepäivähoito	14	28	39
Päiväkoti	91	72	84
Päiväkodin täyttö- ja käyttöaste	108,71 / 87,29	102,12 / 85,39	94,46 / 77,1

Taulukko 6 Päivähoidon toteutuminen Polvijärvellä, lähde Sosiaali- ja terveystoimen toiminnalliset ja strategiset tavoitteet 2010

Päivähoidon tärkeimmät yhteistyötahot ovat lastenneuvola, sivistystoimi, seurakunnat, keskussairaala ja Honkalammen kuntayhtymä. Päiväkoti tekee tiivistä yhteistyötä sosiaalitoimen ja erityisesti perhetyöntekijän kanssa. (Sosiaali- ja terveystoimen toiminnalliset ja strategiset tavoitteet 2010.)

Koulutoimen tehtävänä on järjestää hyvätasoisia opetusta esikoululaisille, peruskoululaisille ja lukiolaisille. Peruskoulun oppilasmäärien ennustetaan laskevan tasaisesti kaikilla luokka-asteilla pitkällä aikavälillä tarkasteltaessa. Lukion oppilasmäärä on vaihdellut, mutta laskenee seuraava kymmenen vuoden aikana joillakin kymmenillä. Koulunkäyntiavustajien ammatilliseen ja sosiaaliseen pätevyyteen kiinnitetään huomiota rekrytoinnissa. Koulujen oppilashuolto toimii yhteistyössä kouluterveydenhuollon, psykologin, koulutoimen, sosiaalitoimen perhetyön ja terveydenhuollon kesken. Oppilashuollon ryhmään kuuluu rehtori, (yläasteella) opinto-ohjaaja, erityisopettaja, terveydenhoitaja, psykologi, perhetyöntekijä ja tarvittaessa lapsen opettaja. Oppilashuoltoryhmä ei kuitenkaan

kokoonnu kaikissa kouluissa näin laajalla kokoonpanolla, myös kokoontumisen säännöllisyys vaihtelee kouluittain. Koulukuraattoria ei ole. (Polvijärven kunnan vuoden 2011 talousarvio)

4 PÄÄTÖKSENTEKO JA TYÖNJAKO

Polvijärven lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelma on valtuustotason päätös ja se on pitänyt viedä kunnanvaltuuston hyväksyttäväksi vuoden 2009 aikana. Sosiaalitoimen toistuvien henkilöstömuutosten vuoksi suunnitelman tekeminen on lykkäytynyt keväälle 2011. Hyväksyessään suunnitelman valtuusto edellyttää kunkin toimialan vastaavan omaa toimialaansa koskevien tavoitteiden ja toimenpiteiden toteuttamisesta sekä seurannasta ja raportoisesta suunnitelmassa esitettyjen kannottojen mukaan. Eri toimielinten työnjaoksi esitetään seuraavaa:

Kunnanhallitus

- nimittää suunnitelman toteuttamista edistävän ja toteutumista seuraavan monialaisen yhteistyöryhmän,
- raportoi suunnitelman toteutumisesta valtuustolle vuosittain.

Valtuusto

- päättää suunnitelmasta ja sen tarkistuksista sekä ohjeistaa kunnan eri toimielimet suunnitelman toteuttamisesta eri vuosien talousarviossa ja toimintasuunnitelmissa,
- käsittelee vuosittaiset raportit sekä tarkastuslautakunnan arviointikertomuksen suunnitelman toteuttamisesta.

Tarkastuslautakunta

- seuraa ja arvioi valtuuston hyväksymän suunnitelman tavoitteiden toteutumista ja raportoi valtuustolle. Tarkastuslautakunta ei ole kuitenkaan linjaorganisaatiotoimielin eikä siten vastuussa suunnitelman operatiivisesta toteuttamisesta.

Muut toimielimet oman toimialansa mukaan

- osallistuu suunnitelman laadintaan ja muuhun yhteistyöhön,
- vastaa omaa toimialaansa koskevien tavoitteiden ja toimenpiteiden ja palvelujen toteuttamisesta,
- seuraa ja arvioi oman toimialan osalta sekä raportoi lapsiasiainneuvostolle.

Kunnan eri toimialojen johtajat ja toimintayksiköt

- toteuttavat suunnitelmaa työssään ja edistävät eri tavoin yhteistyötä eri toimijoiden, kuntalaisten ja asiakkaiden kanssa,
- tuottavat tietoa oman toimialan ja toimintayksikön toiminnasta,
- seuraavat ja arvioivat oman toiminnan onnistumista ja raportoivat sovituin aikaväleihin (osavuosisiraportit ja vuositoimintakertomus),
- tekevät ehdotukset parantamistoimiksi ja kehittävät toimintaansa.

Lapsiasiainneuvosto (monialainen hallituksen hyväksymä työryhmä, joka tulisi perustaa)

- edistää suunnitelman toteuttamista ja yhteistyötä eri toimialojen ja toimijatahojen sekä kuntalaisten ja asiakkaiden kesken,
- seuraa ja kokoaa arviot eri toimialojen kanssa toteutuneiden työkokousten ja raporttien perusteella suunnitelman toteuttamisesta, lasten hyvinvoinnin kehittymisestä ja palvelujärjestelmän ja yhteistyön toimivuudesta,
- raportoi vuosittain kunnanhallitukselle ja tekee tarvittavat parantamisehdotukset kokoamansa yhteenvetoraportin perusteella.

Lastensuojelusta vastaava toimielin

- vastaa suunnitelmaprosessista,
- osallistuu suunnitelman laadintaan ja muuhunkin yhteistyöhön,
- vastaa oman toimialaansa koskevien tavoitteiden ja toimenpiteiden ja palvelujen toteuttamisesta,
- seuraa ja arvioi oman toimialan osalta sekä raportoi lapsiperhepalveluiden koordinaatioryhmälle,
- vastaa lapsiperhepalveluiden koordinaatioryhmän toiminnasta ja sen esitysten valmistelusta kunnanhallitukselle.

5 LASTENSUOJELUN STRATEGINEN SUUNTA – PAINOPISTEET, EHDOTUKSET JA TOIMET

Lapsen mahdollisuus olla osallisena ja mukana asioiden käsittelyssä itselle merkittävässä yhteisöissä ja yhteiskunnan rakenteissa on ratkaisevaa identiteetin kehittymisen kannalta. Se on yksi kasvun ja kehityksen perusedellytyksestä. Osallistumisen kautta opitaan olemaan ja elämään yhdessä ja tulemaan yhteiskunnasta osalliseksi kansalaiseksi. Lapsen oikeus osallisuuteen kaikissa häntä koskevissa asioissa on suojattu erittäin vahvasti lainsäädännöllä. Kansainvälisen Lapsen oikeuksien sopimuksen 12. artiklan mukaan osallisuus on yksi kaikkea viranomaistoimintaa läpäisevä perusoikeus. Suomen lainsäädäntö perustuslaista lähtien painottaa johdonmukaisesti asianosaisten oikeutta saada tietoa itseään koskevista asioista sekä oikeutta lausua niistä omat näkemyksensä. Ikä ei ole peruste sulkea ketään tämän oikeuden ulkopuolelle. Lasten kohdalla viranomaisilla on erityinen velvoite kohdella heitä tasa-arvoisesti yksilöinä ja antaa heille mahdollisuus vaikuttaa itseään koskeviin asioihin. Lastensuojelulain mukaan palveluja järjestettäessä ja kehitettäessä on eri hallinnonaloilla kiinnitettävä erityistä huomiota lasten ja nuorten tarpeisiin ja toivomuksiin. Nuorisolaki velvoittaa järjestämään nuorille mahdollisuuden osallistua paikallista ja alueellista nuorisotyötä ja -politiikkaa koskevien asioiden käsittelyyn sekä kuulemaan nuoria heitä koskevissa asioissa. Lapset ovat asiantuntijoita omaan elämäänsä ja arkeensa liittyvissä asioissa. Tästä syystä heidät on otettava mukaan lastensuojelun ja lasten elämään vaikuttavien palvelujen suunnitteluun, kehittämiseen, toteuttamiseen ja arvioimiseen. Osallistumisen mahdollisuuksien ja edellytysten luominen on aikuisten velvollisuus. Mikäli lasten osallisuutta lastensuojelussa kuntatasolla vahvistettaisiin, heidät otettaisiin mukaan lastensuojelun suunnitelmien tuottamiseen.

Lasten ja nuorten kasvuolojen ja hyvinvoinnin tilan asiantuntijoita olisivat päivähoitossa olevat lapset, koululaiset ja lasten ja nuorten parlamentit. Menetelminä voisivat olla asiakaskyselyt, netti-foorumit, teemakokoukset ja sadutus. Ennaltaehkäisevien toimien asiantuntijoita olisivat perheneuvolan, erityisopetuksen, laitoshoidon ja muiden palveluiden asiakkaina olevat, joilta tietoa voisi

saada palautehaastatteluin ja -kyselyin. Lastensuojelun ja palveluiden tarpeesta voisivat kertoa lastensuojelun avohuollon, sijaishuollon ja jälkihuollon asiakkaat ja heidän vanhempansa arviointilomakkein tai teemahaastatteluin. Lastensuojelun suunnitelmassa tulisi kuulla kaikkia em. ryhmiä viranomaistahojen lisäksi.

Lasten ja nuorten kuulemisen etuina olisi

- palvelujen paraneminen ja käyttäjäystävällisyys
- lapsista aktiivisia toimijoita passiivisten kohteiden sijasta
- lasten ja nuorten käsitys itsestä ja omien mielipiteiden arvosta vahvistuisi ja he oppisivat kansalaisuutta
- lasten näkyväksi tekeminen, aikuisten vastuuttaminen omasta toiminnastaan
- aikuisille mahdollisuus osoittaa kunnioitusta lasten ajatuksille
- voimaannuttaa ja suojelee lapsia, joilla on syrjäytetyksi tuleminen kokemuksia

Polvijärven kunnassa olisi hyvä seurata lasten ja nuorten riskiolojen kehittymistä ja panostaa niiden vähentämiseen. Tulisi panostaa myös lasten ja nuorten osallisuuden parantamiseen, palveluiden saatavuuteen ja laatuun ja palveluiden kohdentumiseen niitä tosiasiasa tarvitseville. Hallintoelinten tulisi olla selvillä palveluiden kustannusvaikuttavuudesta, jos lastensuojelussa olisi resursseja ennaltaehkäisevään työhön, välttyttäisiin todennäköisimmin kalliimmilta toimilta tulevaisuudessa. Edelleen huomiota tulee kiinnittää henkilöstön ja tukijärjestelmien riittävyyteen, sekä henkilöstön jakamiseen ja ennen kaikkea pysyvyyteen. Myös yhteistyömuotoja voidaan edelleen kehittää ja henkilöstön vaihtuessa pyrkii säilyttämään matalan kynnyksen yhteistyö. Lapset ja nuoret tulee huomioida päätöksenteossa pitkäjänteisesti, lasten ja nuorten asioita ei saa sivuuttaa. Kunnan tulee pitää huolta infrastruktuurista ja ympäristön turvallisuudesta. Lastensuojelun työntekijöiden ja sidosryhmien tulee panostaa ennaltaehkäisevään työskentelyyn ja varhaisen puuttumisen toteutumiseen. Lastensuojelun työntekijöillä pitäisi olla käytössään työnohjaus ja konsultaatioapu myös oikeudellisissa asioissa. Kunnassa tulee keskustella avoimesti tulevista hankkeista tulevien käyttäjien kanssa ja huolehtia palveluista tiedottamisesta sekä olla avoin toiminnan ja päätösten perusteluissa. Kuntalaisia koskevat paperit, kuten toimeentulotuen myöntämisen perusteet, lastensuojelun suunnitelma polkuineen ja perhepalveluopas pitäisi julkaista kunnan Internetsivuilla. Alueelliseen oikeudenmukaisuuteen ja tasa-arvoon tulee panostaa ja huomioida eturyhmien edustajien tarpeita yksilöllisemmin. Peruspalvelut on tuotettava jatkossakin paikallisesti, vaikka erityispalvelut ostetaan muualta. Kulkuyhteyksiin erityispalveluihin pääsemiseksi on kiinnitettävä huomiota ja panostettava.

Jatkossa lasten ja nuorten hyvinvoinnin kannalta on mietittävä ennen seuraavan suunnitelman tekoa:

- perhetyön saatavuuden turvaaminen kaikille, jotka siitä voivat hyötyä
- kotipalvelun saatavuus
- nuorisotyön laatu kunnassa
- ammattitaitoisen työvoiman pitäminen kunnassa ja pysyvyys, täydennyskoulutusmahdollisuudet
- kolmannen sektorin palveluiden hyödyntäminen, yhteistyön jatkuvuus
- työohjauksen ja konsultaation järjestäminen
- perhepalveluoppaan ajantasaisuus ja julkaisu
- kulkuyhteydet erityispalveluihin järjestettävä myös vähävaraisille ja autottomille

Jatkotyöskentelyssä huomioidaan kuntalaisten kuuleminen (esim. arviointikyselyt, arviointifoorumit). Polvijärven lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laaja kokonaisarviointi toteutetaan seuraavan kerran 2013.

LÄHTEET

Hallituksen strategia-asiakirja 2007 osoitteessa <http://www.vnk.fi/julkaisukansio/2007/j18-j19-hallituksen-strategia-asiakirja/pdf/fi.pdf> 12.5.11.

Kuntalaki 365/1995.

Lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelman laadinta kunnissa. Opas lakisääteisen suunnitelman laadintaan. Kuntaliitto Helsinki 2008.

Lasten oikeuksien sopimus osoitteessa http://www.unicef.fi/files/unicef/pdf/Lasten_oik_sopimus.pdf 15.4.11 tai Sops 59 L 60/1991.

Lastensuojelulaki 417/2007.

Lastensuojelun käsikirja osoitteessa <http://www.sosiaaliportti.fi/fi-FI/Lastensuojelunkasikirja/> 12.5.11.

Lapsi- ja nuorisopolitiikan kehittämisohjelma 2007–2011 Opetusministeriön julkaisuja 2007:41
Nuorisolaki 72/2006.

Perustuslaki 731/1999.

Pohjois-Karjalan maakuntaliitto osoitteessa <http://www.pohjois-karjala.fi/Resource.phx/maakuntaliitto/index.htm> 12.5.11.

Polvijärven kunnan kotisivut osoitteessa www.polvijarvi.fi/ 12.5.11.

Polvijärven kuntastrategia osoitteessa www.polvijarvi.fi 15.4.11.

Polvijärven kunnan varhaiskasvatussuunnitelma 2007.

Polvijärven kunnan vuoden 2011 talousarvio – vuosien 2011–2013 taloussuunnitelma.

Räty, Tapio. 2010. Lastensuojelulaki Käytäntö ja soveltaminen, Edita Helsinki.

Sisäisen turvallisuuden ohjelma Turvallinen elämä jokaiselle. Valtioneuvoston yleisistunto 8.5.2008.
Sisäinen turvallisuus, Sisäasiainministeriön julkaisuja 16/2008. Osoitteessa [http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/turva/home.nsf/files/162008/\\$file/162008.pdf](http://www.intermin.fi/intermin/hankkeet/turva/home.nsf/files/162008/$file/162008.pdf) 12.5.11.

Sosiaali- ja terveydenhuollon kansallinen kehittämisohjelma KASTE 2008-2011. Sosiaali- ja terveysministeriön julkaisuja 2008:6. Sosiaali- ja terveysministeriö osoitteessa http://www.stm.fi/c/document_library/get_file?folderId=28707&name=DLFE-3683.pdf&title=Sosiaali__ja_terveydenhuollon_kansallinen_kehittamisohjelma_KASTE_2008_2011.fi.pdf 12.5.11.

Sosiaali- ja terveystoimen toiminnalliset ja strategiset tavoitteet 2010.

Sosiaali-, terveys- ja väestötietojen tilastotietokanta SOTKANet osoitteessa <http://uusi.sotkanet.fi/portal/page/portal/etusivu> 12.5.11.

Suomen perustuslaki 731/1999.

KUVIOT JA TAULUKOT

Kuvio 1 Ikä- ja sukupuolirakenne 31.12.2010

Kuvio 2 Väestön koulutusrakenne 2007–2009

Kuvio 3 Väestön pääasiallinen toiminta 2006–2008

Kuvio 4 Työttömyysaste tammikuusta 1995 joulukuuhun 2010, lähde Pohjois-Karjalan maakuntaliitto

Kuvio 5 Koulutuksen ulkopuolelle jääneet 17–24-vuotiaat % Polvijärvi verrattuna Pohjois-Karjalaan

Taulukko 1 Väestön ikäryhmät 2009, kuviosta selviää Polvijärven ikärakenne verrattuna muutamiin ympäristökuntiin

Taulukko 2 Toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneet 18–24-vuotiaat, % vastaavanikäisestä väestöstä

Taulukko 3 Pitkäaikaistyöttömät, % työttömistä

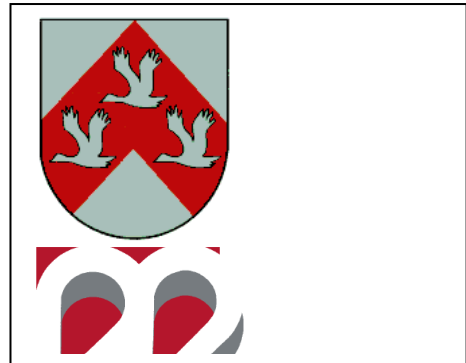
Taulukko 4 Lasten pienituloisuus aste

Taulukko 5 SWOT Polvijärven kunnan lasten ja nuorten hyvinvoinnin nykytilasta ja arvioita hyvinvoinnin tilasta tulevaisuudessa

Taulukko 6 Päivähoidon toteutuminen Polvijärvellä

POLVIJÄRVELÄISEN LAPSEN JA NUOREN HYVINVOINNIN POLUN TYÖRYHMÄ
POLVIJÄRVEN KUNTA:

Haaranen Päivi, neuvolan terveydenhoitaja
Halonen Sirpa, vapaa-aikasihteeri
Hansen Aurora, lukion ja yläasteen rehtori
Hirvonen Helena, alakoulun johtaja
Karjalainen Hilkkka, perhetyöntekijä
Karvinen Senja, Ev.lut. seurakunnan lastenohjaaja
Matilainen (Gröhn) Pirjo, terveyskeskuspsykologi
Pennanen Marjut, johtava sosiaalityöntekijä
Tanskanen Kirsti, päiväkodin johtaja
Pesonen Liisa, kuntoutusohjaaja

POHJOIS-KARJALAN KANSANTERVEYDEN KESKUS:

Anne Pyykkönen, hankekoordinaattori

Lapsen ja nuoren hyvinvoinnin polun taustalla ovat sosiaali- ja terveysministeriön rahoittamat Pohjois-Karjalan kansanterveyden keskuksen hanke Kouluikäisen hyvinvoinnin polku terveyden edistäjänä (2007–2009).

Lisätietoja:

Polvijärven kunta, puh. 04010 46000 www.polvijarvi.fi

Pohjois-Karjalan kansanterveyden keskus, puh. 010 369 8400 www.kansanterveys.info

POLVIJÄRVELÄISEN LAPSEN JA NUOREN HYVINVOINNIN POLKU

1

Palvelujen nykytilan kuvaus

Polvijärveläisten lasten, nuorten ja perheiden käytössä olevan palvelujärjestelmän nykytilaa kuvataan ”Hyvinvoinnin polun” avulla. Palvelut kuvataan perustuen, ennakoivan tuen, varhaisen tuen ja korjaavan tuen poluilla. Polussa on yhteenveto alueen palveluista ja esitellään lapsia ja nuoria koskevien asioiden parissa kokoontuvat moniammatilliset työryhmät.

POLVIJÄRVELÄISEN LAPSEN JA NUOREN HYVINVOINNIN POLKU

Hyvinvoinnin polku on rakennettu sijoittamalla Polvijärven lapsiperhepalvelut neljään eri tukimuotoon

PERUSTUKI

- Koostuu niistä palveluista, jotka koskevat kaikkia polvijärveläisiä lapsia, nuoria ja heidän perheitään.
- Näitä palveluja ovat mm. äitiys- ja lastenneuvolapalvelut, koulu- ja opiskeluterveydenhuolto, päivähoito, opetus ja vapaa-aikatoiminta.

ENNAKOIVA TUKI

- Ennakoivaan tukeen luetaan sellaiset palvelut, joiden avulla voidaan tukea lasta, nuorta ja hänen perhettään silloin kun perustuki ei ole riittävä.
- Ennakoiva tuki voi olla tilapäistä ja lyhytkestoista. Esim. ylimääräiset käynnit neuvolassa ovat ennakoivaa tukea. Samoin tukioipetus voi olla luonteeltaan ennakoivaa tukea. Koulun oppilashuoltoryhmän työ on usein johonkin ajankohtaiseen oppilasta koskevaan tilanteeseen puuttumista.
- Ennakoivaa tukea voivat tarjota samat tahot, jotka työskentelevät perustueissa. Tukea antavat myös tehtävään erikoistuneet ammattihenkilöt.
- Ennakoivan tuen avulla lapsi, nuori tai hänen perheensä voi palata käyttämään perustuen palveluja.

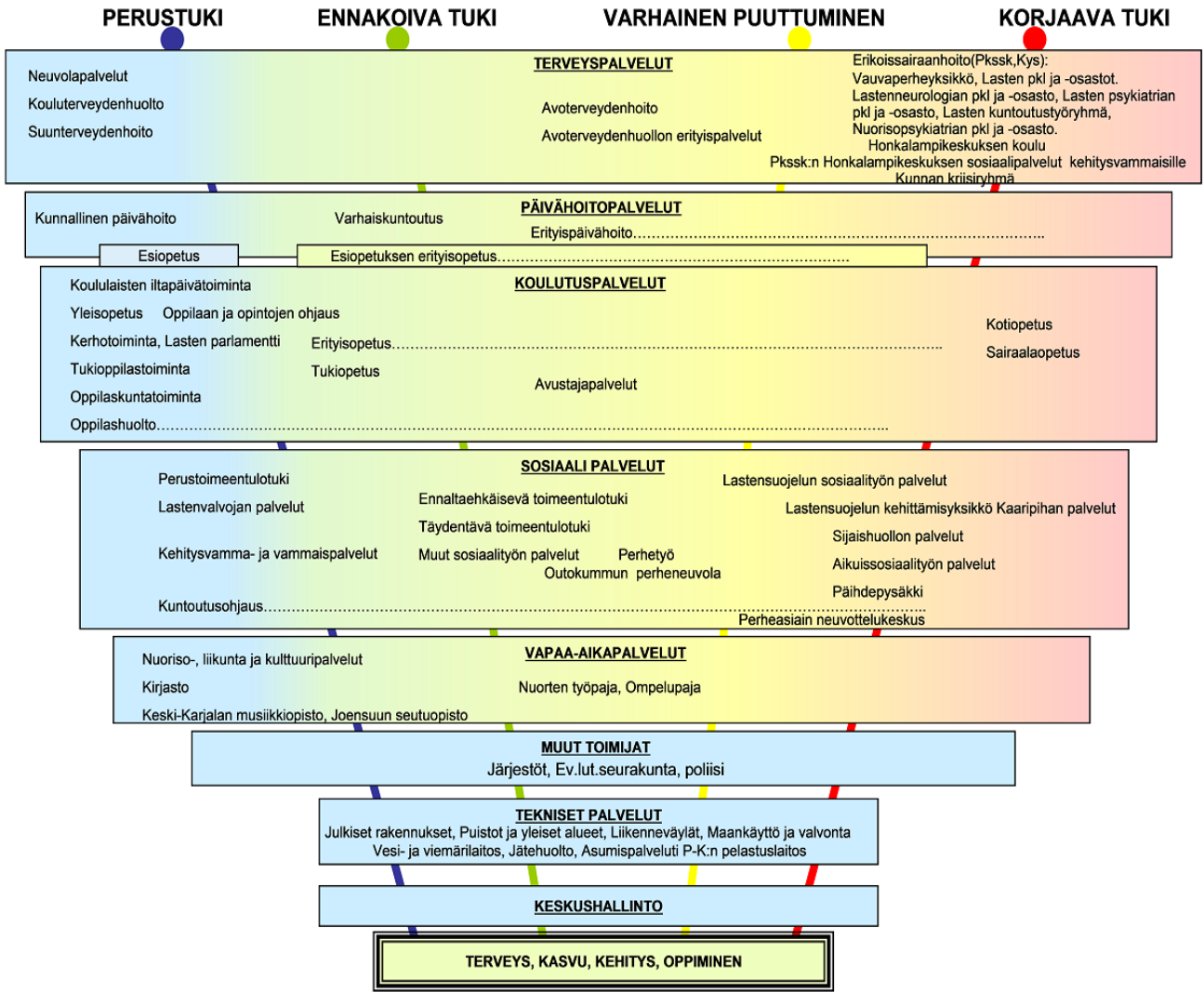
VARHAINEN PUUTTUMINEN

- Varhainen puuttuminen liittyy kasvaneeseen huoleen lapsen tai nuoren terveydestä, kasvusta, kehityksestä tai oppimisesta. Huolen voi ilmaista lapsi tai nuori itse, hänen perheensä tai perustuen/ennakoivan tuen palveluissa työskentelevät.
- Varhaista puuttumista voi olla esimerkiksi varhennettun esiopetuksen aloittaminen tai koulussa erityisopetuksen aloittaminen.
- Varhainen puuttuminen voi olla myös lisäresurssien tarjoamista perheen arkeen (kodinhoitopalvelut) tai kasvatusvastuun uudenlaista jakoa lapsen/nuoren vanhempien kanssa (lastensuojelu).
- Varhaisen puuttumisen alueella työskentelee useita ammattiryhmiä ja erikoistuneita ammattihenkilöitä yhteistyössä perustuen ja ennakoivan tuen henkilöstön kanssa. Työskentelyssä käytetään myös moniammatillisia verkostoja.

KORJAAVA TUKI

- Korjaava tuki liittyy lapsen tai nuoren terveyteen ja hyvinvointiin liittyvään erityiseen huoleen tai uhkaan (erikoissairaanhoido) tai siihen, ettei lapsen tai nuoren lähtökohta huomioiden kyettä muilla tuen muodoilla tukemaan terveyttä, kasvua, kehitystä tai oppimista (sairaalahoito, laitoshoido).
- Korjaavan tuen kesto vaihtelee tilapäisestä tuesta pysyviin ratkaisuihin.

POLVIJÄRVELÄISEN LAPSEN JA NUOREN HYVINVOINNIN POLKU

Palveluiden kustannuksia on löydettävissä Polvijärven kunnan talousarvioista ja toimintakertomuksista. Lisäresurssit perustukeen ja ennaltaehkäisyyn ja varhainen puuttuminen vähentävät pidemmällä aika välillä kunnan kustannuksia.

ALLE KOULUIKÄISEN LAPSEN PERUSTUEN PALVELUT

TERVEYSPALVELUT

Neuvolapalvelut

Äitiysneuvola huolehtii perheestä raskauden, synnytyksen ja lapsivuodeajan aikana. Äitiysneuvolan terveydenhoitaja tekee kotikäynnin viikon sisällä äidin ja vauvan kotiutumisen.

Neuvolan terveydenhoitajat hoitavat myös perhesuunnittelu- ja ehkäisyasioita.

Lastenneuvolassa alle kouluikäistä lasta seurataan säännöllisin terveystarkastuksin terveydenhoitajan ja lääkärin vastaanotoilla.

Lastenneuvolan terveydenhoitajan vastaanotolla lapsi käy vanhempineen/perheineen 2, 4 ja 6-8 viikon, kuukausittain 3-11 kk iässä sekä 1 ja 1 ½ vuoden iässä. Kahden vuoden iästä alkaen vuosittaiset käynnit. Tarvittaessa muinakin ajankohtina.

Lääkäri tavataan 6-8 viikon, 4 kk:n, 8 kk:n, 1 ½-, 3- ja 5-vuotiskäynneillä. Psykologin tarkastus 5-vuotiaana.

Terveystarkastuksen sisältö:

- Fyysisen kasvun ja kehityksen seuranta ja tuki.
- Psykkisen ja sosiaalisen kehityksen seuranta ja tuki.
- Neurologisen kehityksen seuranta ja tuki (karkea- ja hienomotoriikka, puheen ja kommunikoinnin kehitys, hahmottaminen, silmä-käsiyhteistyö)
- Näön ja kuulon seuranta.
- Keskustellaan hoitoon ja kasvatukseen liittyvistä asioista ja annetaan ajankohtaista tietoa eri ikävaiheisiin liittyvistä asioista.
- Tuetaan lapsen ja vanhempien välistä vuorovaikutusta sekä vanhempien jaksamista vanhempina ja parisuhhteessa.
- Vanhempia kannustetaan luottamuksellisiin keskusteluihin.
- Kerrotaan tarjolla olevasta tuesta ja ohjataan sen piiriin.
- Annetaan yleisen rokotusohjelman mukaiset rokotukset.
- Annetaan terveystietoa, jossa keskeiset terveystiedot. Kortti toimii perheen ja neuvolan yhteistyön välineenä.
- Järjestetään tarvittaessa lisätukea (fysio-, puhe-, ravitsemus- tai toimintaterapia, psykologi).

Vauva- ja taaperoikä

Leikki-ikä

Hyvinvoiva lapsi ja perhe

TERVEYSPALVELUT

Suunterveydenhoito

Kaikki kuntalaiset ovat oikeutettuja hammashuollon palveluihin.

Alle 18-vuotiaat ovat erityisen huolen kohteina, koska lapsuus- ja nuoruusiässä hyvän suun terveyden saavuttaminen on helpointa – siksi alle 18-vuotiaisiin kohdistetaan paljon suusairauksia ehkäiseviä toimenpiteitä.

- 6kk iässä neuvolan terveydenhoitaja tarkistaa suun ja hampaat.
- Suuhygienistin vastaanotolle kutsutaan ensimmäisen kerran 1 vuoden ikäisenä, jolloin perhettä neuvotaan lapsen suun terveydenhoidossa.
- Seuraavat kutsut tulevat 3- ja 5-vuotiaana, jolloin kerrataan kotihoidon asioita. Tarvittaessa tehostettu kotihoito ja tehostettua fluorihoidoa hammashoitolassa.
- Hammaslääkäriin vastaanotolle kutsutaan 6vuotiaat, jolloin suu tutkitaan ja tehdään yksilöllinen hoitosuunnitelma. Hammaslääkärille kutsutaan käymään vuosittain 16-vuotiaaksi asti.

ALLE KOULUIKÄISEN LAPSEN PERUSTUEN PALVELUT

PÄIVÄHOITOPALVELUT

Oikeus **päivähoitopaikkaan** alkaa heti vanhempainraha-kauden päätyttyä ja loppuu lapsen mennessä kouluun.

Kunnallinen ja yksityinen päivähoito

- Kunnallinen päiväkotito, perhepäivähoito ja ryhmäperhepäivähoito.
- Tarvittaessa myös muita päivähoitomuotoja.
- Yksityinen perhepäivähoito

Päivähoidon keskeisiä sisältöjä ovat:

- Lapsen perushoito, leikki ja puheen, kielen, omatoimisuuden, liikunnallisten ja muiden motoristen taitojen sekä sosiaalisten taitojen kehityksen tukeminen.
- Lapsen kasvuun ja kehitykseen liittyvä kasvatuskumppanuus vanhempien kanssa sekä vanhemmuuden tukeminen.
- Lapsen kasvun ja kehityksen havainnointi, arviointi ja jatkotoimenpiteet.

Yhteistyö vanhempien kanssa:

- Laaditaan hoitosopimus ja varhaiskasvatussuunnitelma päivähoitoon alkaessa. Tavoitteena on huomioida lapsen kasvun ja kehityksen yksilölliset tarpeet sekä perheiden arvot ja kasvatusnäkemykset lapsen toiminnan järjestämisessä.
- Perhekohtaiset keskustelut vähintään kerran vuodessa ja aina tarvittaessa.
- Muita yhteistyömuotoja: erilaiset perhetapahtumat, leikki- ja ulkoiluilat, retket, juhlat, vanhempainillat jne...

Vauva- ja taaperoi-ikä

Leikki-ikä

Hyvinvoiva lapsi ja perhe

KESKUSHALLINNON PALVELUT

- Asiakaspalvelu ja neuvonta.
- Kunnan tiedottaminen.

VAPAA-AIKAPALVELUT

Kulttuuripalvelut

- Suunnittelu- ja neuvonta-apua kulttuuritapahtumien suunnittelussa ja järjestämisessä.
- Tietoa kulttuurijärjestöjen ja kulttuurityötä tekevien järjestöjen lasten kulttuuritoiminnasta.
- Kulttuuritilaisuudet ja tapahtumat, joista tiedotetaan tapahtumakalenterissa.
- Tapahtumien järjestäjille käytännön apua tapahtumien järjestämisestä.
- Avustukset järjestöille/toimintaryhmille/yksityisille henkilöille.

Joensuun seutukirjasto/Polvijärven kirjasto

- Palvelupiste kirkonkylällä.
- Kirjastoautotoiminta.
- Lasten kirjallisuustapahtumat, näyttelytoiminta.

Joensuun seudun kansalaisopisto

- Taiteen perusopetus: 5 – 20-vuotiaille lapsille ja nuorille, mm. kuvataide, teatteri.
- Muu opetus lapsille.

Keski-Karjalan konservatorio, Polvijärven sivutoimipiste

- Musiikkileikkikoulu.

Liikuntapalvelut

- Tarjoaa kuntalaisille mahdollisuuden liikunnan harrastamiseen; sisä- ja ulkoliikuntapaikat, retkeilyreitit ja kuntopolut.
- Liikuntatoimi järjestää ja avustaa liikuntatapahtumia.
- Uimakoulu-toiminta kesäisin yli 6-vuotiaille.
- Avustukset liikuntajärjestöille.
- Liikuntapalvelujen kehittämishankkeet yhteistyössä liikuntajärjestöjen ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

ALLE KOULUIKÄISEN LAPSEN PERUSTUEN PALVELUT

SOSIAALIPALVELUT

Perustoimeentulotuki

Toimeentuloturvaan kuuluvaa toimeentulotukea on oikeutettu saamaan henkilö, joka on tuen tarpeessa eikä voi saada tarpeen mukaista toimeentuloa ansiotuloillaan tai yrittäjätoiminnallaan, muista tuloistaan tai varoistaan, häneen nähden elatusvelvollisen henkilön huolenpidolla tai muulla tavalla.

Lastenvalvojat

palvelevat avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten isyysasioissa sekä lasten elatus-, huolto- ja tapaamisasioissa.

Kehitysvamma- ja vammaispalvelut

Vammaispalvelujen avulla edistetään vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä. Vammaispalveluilla ehkäistään ja poistetaan vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Vammaispalvelut sisältävät:

- Kuntoutusohjaajan palvelut.
- Hoito-, kuntoutus- ja palvelusuunnitelmat.
- Kotikäynnit.
- Kuljetuspalvelut.
- Tulkkipalvelut.
- Palveluasumisen ja muut vammaisille tarkoitetut palvelut kuten henkilökohtainen avustaja.
- Henkilökohtainen apu.
- Päivittäisissä toiminnoissa tarvittavat välineet, koneet ja laitteet.
- *Asumispalvelut.
- Asunnon muutostyöt.
- Asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet.
- Perhehoito
- Tukiperhejärjestelyt

Vauva- ja taaperoikä

Leikki-ikä

Hyvinvoiva lapsi ja perhe

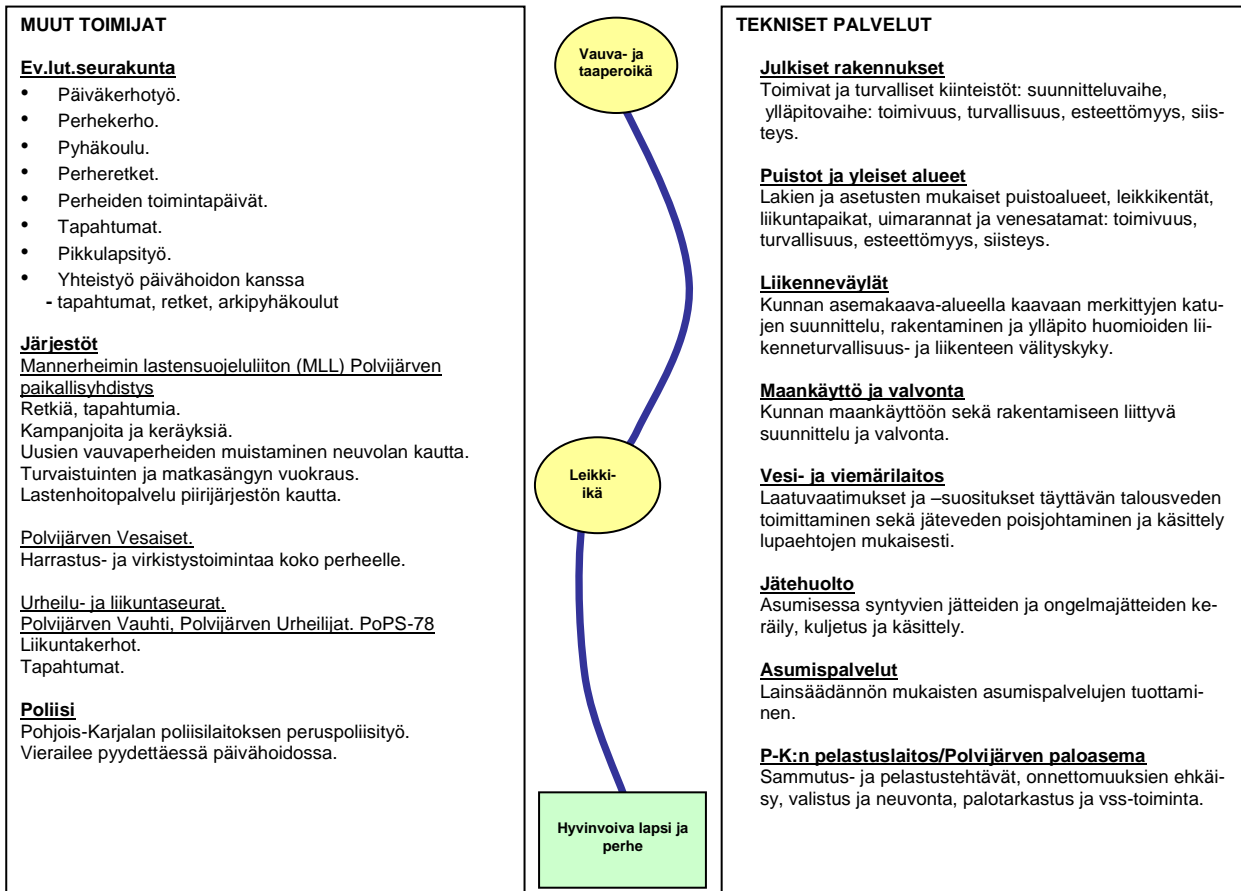
SOSIAALIPALVELUT

Kuntoutusohjaajan palvelut:

Kehitysvammaisille ja kehitysviiveisille lapsille, nuorille, joilla on eritasoisia vaikeuksia kielellisten, motoristen, kognitiivisten, sosiaalisten ja omatoimisuustaitojen osa-alueilla

- Palveluohjaus.
- Palvelusuunnitelmat.
- Erityishuoltopäätösten suunnittelu.
- Koti-päiväkoti-perhekoti-sijaiskotikäynnit.
- Kehitysarvioinnit yhdessä asiakkaan yhteistyöverkoston kanssa.

ALLE KOULUIKÄISEN LAPSEN PERUSTUEN PALVELUT

ALLE KOULUIKÄISEN ENNAKOIVAN TUEN PALVELUT

PÄIVÄHOITOPALVELUT

Varhaiskuntoutus

Jos lapsen fyysisen, psyykkisen tai sosiaalisen kehityksen alueilla havaitaan tuen tarvetta tai lapsen kasvuolot eivät tue lapsen kehitystä riittävästi, ohjataan lapsi varhaiskuntoutukseen, joka toteutetaan päivähoidon arjessa. Tarvittavat tukitoimet suunnitellaan yhteistyössä huoltajien ja moniammatillisen verkoston kanssa.

TERVEYSPALVELUT

Avoterveydenhuollon palvelut:

- Lääkäreiden, terveydenhoitajien ja psykologin palvelut: oireiden tutkiminen ja arviointi, jatkotutkimuksiin ohjaaminen.
- Päivystysvastaanotto terveysasemalla arkisin 8-16, iltaisin klo 16-22 päivystys Polvijärven, Outokummun tai Liperin terveyskeskuksessa vuorotellen. Öisin ja viikonloppuisin perusterveydenhuollon päivystys Joensuussa (Pkssk).

SOSIAALIPALVELUT

Ennaltaehkäisevä toimeentulotuki

Ehkäisevän toimeentulotuen tavoitteena on pyrkiä parantamaan hakijan kuntoutumista ja toimeentulomahdollisuutta sekä hänen edellytyksiään itse kohentaa sosiaalisia ja taloudellisia olosuhteitaan. Tuki on tilannekohtaista sekä kertaluonteista.

Täydentävä toimeentulotuki

Täydentävään toimeentulotukeen sisältyvät niin sanotut erityismenot, joita ovat lasten päivähoiton maksu, muut kuin perusmenoina hyväksyttävät asumismenot sekä henkilön tai perheen erityisistä olosuhteista aiheutuvat menot.

Muut sosiaalityön palvelut

- Keskustelut, ohjaus, neuvonta.

Vauva- ja taaperoi-ikä

Leikki-ikä

Hyvinvoiva lapsi ja perhe

SOSIAALIPALVELUT

Perhetyö

Perhetyöllä tarkoitetaan kokonaisvaltaista, suunnitelmallista, ja pitkäjänteistä lapsiperheiden tukemista. Perhetyötä tehdään yhteistyössä perheen kanssa sekä moniammatillisissa verkostoissa.

Perhetyössä keskeistä on lapsen edun turvaaminen.

Perhettä autetaan kokonaisuutena, mutta myös perheenjäsenten yksilöllisiin tarpeisiin vastataan. Perhetyössä korostetaan perheiden elämänhallinnan ja omien voimavarojen käyttöönoton tukemista sekä arjessa selviytymisen vahvistamista. Perhetyössä tuetaan vanhemmuutta, ohjataan lasten hoidossa ja -kasvatuksessa, tuetaan arkitiimin hallinnassa, vahvistetaan perheen toimintakykyä uusissa tilanteissa, tuetaan perhettä vuorovaikutustaidoissa ja sosiaalisten verkostojen laajentamisessa.

Kuntoutusohjaajan palvelut:

Kehitysvammaisille ja kehitysviiveisille lapsille, nuorille, joilla on eri tasoisia vaikeuksia kielellisten, motoristen, kognitiivisten, sosiaalisten ja omatoimisuustaitojen osaluilla.

- Palveluohjaus.
- Palvelusuunnitelmat.
- Erityishuoltopäätösten suunnittelu.
- Koti-päiväkoti-perhekoti-sijaisotikäynnit.
- Kehitysarvioinnit yhdessä asiakkaan yhteistyöverkoston kanssa.

Outokummun perheneuvola

Perheneuvola palvelee perheitä, pariskuntia, alle 18-vuotiaita nuoria, lapsia sekä yhteistyökumppaneita. Perheneuvola tarjoaa asiantuntija-apua, tutkimuksia ja hoitoja lasten kasvatukseen ja kehitykseen, ihmissuhteisiin ja perhe-elämään liittyvissä yllättävissä sekä normaaleissa kriisivaiheissa.

Perheneuvolaan voi ottaa yhteyttä:

- Lapsen ja nuoren kehitys- ja kasvatuskysymyksissä
- Oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä asioissa
- Perhe-elämän ja parisuhteen ongelmissa
- Ihmissuhdevaikeuksissa
- Lasten huolto ja tapaamisoikeuteen liittyvissä asioissa ja niiden sovittelussa.

ALLE KOULUIKÄISEN ENNAKOIVAN TUEN PALVELUT

PÄIVÄHOITOPALVELUT

Varhaiskuntoutus

Jos lapsen fyysisen, psyykkisen tai sosiaalisen kehityksen alueilla havaitaan tuen tarvetta tai lapsen kasvuolot eivät tue lapsen kehitystä riittävästi, ohjataan lapsi varhaiskuntoutukseen, joka toteutetaan päivähoidon arjessa. Tarvittavat tukitoimet suunnitellaan yhteistyössä huoltajien ja moniammatillisen verkoston kanssa.

TERVEYSPALVELUT

Aivoterveyspalvelut:

- Lääkäreiden, terveydenhoitajien ja psykologin palvelut: oireiden tutkiminen ja arviointi, jatkotutkimuksiin ohjaaminen.
- Päivystysvastaanotto terveysasemalla arkisin 8-16, iltaisin klo 16-22 päivystys Polvijärven, Outokummun tai Liperin terveyskeskuksessa vuorotellen. Öisin ja viikonloppuisin perusterveydenhuollon päivystys Joensuussa (Pkssk).

SOSIAALIPALVELUT

Ennaltaehkäisevä toimeentulotuki

Ehkäisevän toimeentulotuen tavoitteena on pyrkiä parantamaan hakijan kuntoutumista ja toimeentulomahdollisuutta sekä hänen edellytyksiään itse kohentaa sosiaalisia ja taloudellisia olosuhteitaan. Tuki on tilannekohtaista sekä kertaluonteista.

Täydentävä toimeentulotuki

Täydentävään toimeentulotukeen sisältyvät niin sanotut erityismenot, joita ovat lasten päivähoiton maksu, muut kuin perusmenoina hyväksyttävät asumismenot sekä henkilön tai perheen erityisistä olosuhteista aiheutuvat menot.

Muut sosiaalityön palvelut

Keskustelut, ohjaus, neuvonta.

Vauva- ja taaperoi-ikä

Leikki-ikä

Hyvinvoiva lapsi ja perhe

SOSIAALIPALVELUT

Perhetyö

Perhetyöllä tarkoitetaan kokonaisvaltaista, suunnitelmallista, ja pitkäjänteistä lapsiperheiden tukemista. Perhetyötä tehdään yhteistyössä perheen kanssa sekä moniammatillisissa verkostoissa. Perhetyössä keskeistä on lapsen edun turvaaminen. Perhettä autetaan kokonaisuutena, mutta myös perheenjäsenten yksilöllisiin tarpeisiin vastataan. Perhetyössä korostetaan perheiden elämänhallinnan ja omien voimavarojen käyttöönoton tukemista sekä arjessa selviytymisen vahvistamista. Perhetyössä tuetaan vanhemmuutta, ohjataan lasten hoidossa ja –kasvatuksessa, tuetaan arkirutiinien hallinnassa, vahvistetaan perheen toimintakykyä uusissa tilanteissa, tuetaan perhettä vuorovaikutustaidoissa ja sosiaalisten verkostojen laajentamisessa.

Kuntoutusohjaajan palvelut:

- Kehitysvammaisille ja kehitysviiveisille lapsille, nuorille, joilla on eri tasoisia vaikeuksia kielellisten, motoristen, kognitiivisten, sosiaalisten ja omatoimisuustaitojen osa-alueilla.
- Palveluohjaus.
  - Palvelusuunnitelmat.
  - Erityishuoltopäätösten suunnittelu.
  - Koti-päiväkoti-perhekoti-sijaiskotikäynnit.
  - Kehitysarvioinnit yhdessä asiakkaan yhteistyöverkoston kanssa.

Outokummun perheneuvola

Perheneuvola palvelee perheitä, pariskuntia, alle 18-vuotiaita nuoria, lapsia sekä yhteistyökumppaneita. Perheneuvola tarjoaa asiantuntija-apua, tutkimuksia ja hoitoja lasten kasvatukseen ja kehitykseen, ihmissuhteisiin ja perhe-elämään liittyvissä yllättävissä sekä normaaleissa kriisivaiheissa.

Perheneuvolaan voi ottaa yhteyttä:

- Lapsen ja nuoren kehitys- ja kasvatuskysymyksissä
- Oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä asioissa
- Perhe-elämän ja parisuhteen ongelmassa
- Ihmissuhdevaikeuksissa
- Lasten huolto- ja tapaamisoikeuteen liittyvissä asioissa ja niiden sovittelussa.

ALLE KOULUIKÄISEN VARHAISEN PUUTTUMISEN PALVELUT

PÄIVÄHOITOPALVELUT

Erityispäivähoito

Päiväkodissa toimii erityislastentarhanopettaja lapsiryhmässä.

Erityisen tuen tulee olla osa lapsen jokapäiväistä toimintaa. Erityispäivähoidon tukitoimet järjestetään siten, että lapsen sosiaalisia suhteitaan ryhmässä tuetaan. Lapsen hoito-, kasvatusta- ja oppimisympäristöä mukautetaan lapsen tarpeita vastaavaksi. Se voi edellyttää esimerkiksi toiminnan järjestämistä pienryhmässä henkilökohtaisen tai ryhmäkohtaisen avustajan käyttöä sekä tukea tarvitseville lapsille suunnattuja välineitä ja oppimateriaalia.

Vauva- ja taaperoikä

Leikki-ikä

SOSIAALIPALVELUT

Kuntoutusohjaajan palvelut:

Kehitysvammaisille ja kehitysviiveisille lapsille, nuorille, joilla on eri tasoisia vaikeuksia kielellisten, motoristen, kognitiivisten, sosiaalisten ja omatoimisuustaitojen osa-alueilla.

- Palveluohjaus.
- Palvelusuunnitelmat.
- Erityishuoltopäätösten suunnittelu.
- Koti-päiväkoti-perhekoti-sijaiskotikäynnit.
- Kehitysarvioinnit yhdessä asiakkaan yhteistyöverkoston kanssa.

Outokummun perheneuvola

Perheneuvola palvelee perheitä, pariskuntia, alle 18-vuotiaita nuoria, lapsia sekä yhteistyökumppaneita. Perheneuvola tarjoaa asiantuntija-apua, tutkimuksia ja hoitoja lasten kasvatukseen ja kehitykseen, ihmissuhteisiin ja perhe-elämään liittyvissä yllättävissä sekä normaaleissa kriisivaiheissa.

Perheneuvolaan voi ottaa yhteyttä:

- Lapsen ja nuoren kehitys- ja kasvatuskysymyksissä
- Oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä asioissa
- Perhe-elämän ja parisuhteen ongelmassa
- Ihmissuhdevaikeuksissa
- Lasten huolto- ja tapaamisoikeuteen liittyvissä asioissa ja niiden sovittelussa.

Hyvinvoiva lapsi ja perhe

SOSIAALIPALVELUT

Lastensuojelun sosiaalityön tavoitteena on tukea lapsia, nuoria ja heidän perheitään ensisijaisesti avoimuusperäisillä tukitoimilla, joista neuvotellaan ja sovitaan yhdessä asianosaisten ja muiden perhettä tukevien tahojen kanssa. Lastensuojelullisin perustein lapsia ja perheitä voidaan tukea mm. seuraavin tukitoimin:

- Keskustelut, ohjaus ja neuvonta.
- Asumispalvelut.
- Perhetyöpalvelut
- Tukihenkilö, tukiperhe.
- Sijaishuollon palvelut.

Perhetyö

Lastensuojelun perhetyö palvelee lapsiperheitä. Lastensuojelun perhetyötä tehdään yhteistyössä perheen kanssa sekä moniammatillisissa verkostoissa. Keskeistä on lapsen edun turvaaminen ja toimenpiteissä on aina läsnä sekä tuen että kontrollin elementit. Perhettä autetaan kokonaisuutena, mutta myös perheenjäsenten yksilöllisiin tarpeisiin vastataan.

Lastensuojelun avoimuusperäisten tukitoimien tavoitteena voi olla esimerkiksi kriisitilanteen laukaiseminen, uusien ongelmien ehkäiseminen tai tilanteen korjaaminen.

Lastensuojelun perhetyössä korostetaan perheiden elämänhallinnan ja omien voimavarojen käyttöönoton tukemista sekä arjessa selviytymisen vahvistamista.

Lastensuojelun perhetyössä tuetaan vanhemmuutta, ohjataan lasten hoidossa ja -kasvatuksessa, tuetaan arkitiimin hallinnassa, vahvistetaan perheen toimintakykyä uusissa tilanteissa, tuetaan perhettä vuorovaikutustaidoissa ja sosiaalisten verkostojen laajentamisessa sekä syrjäytymisen ehkäisyssä.

Perheasiain neuvottelukeskus

Perheasiain neuvottelukeskukseen asiakastyössä selvittelyn kohteena ovat useimmiten parisuhderitiriidat, joista puolisot voivat keskustella perheneuvojan kanssa yhdessä tai erikseen.

Perheasiain neuvottelukeskus on Joensuun ev.lut. seurakuntayhtymän ylläpitämä yksikkö. Asiakkaiksi voivat hakeutua kaikki Pohjois-Karjalan maakunnan alueella asuvat ihmiset.

ALLE KOULUIKÄISEN VARHAISEN PUUTTUMISEN PALVELUT

SOSIAALIPALVELUT

Perheasiain neuvottelukeskus

Perheasiain neuvottelukeskuksen asiakastyössä selvittelyn kohteena ovat useimmiten parisuhderistiriidat, joista puolisot voivat keskustella perheneuvojan kanssa yhdessä tai erikseen.

Perheasiain neuvottelukeskus on Joensuun ev.lut. seurakuntayhtymän ylläpitämä yksikkö. Asiakkaiksi voivat hakeutua kaikki Pohjois-Karjalan maakunnan alueella asuvat ihmiset.

Vauva- ja taaperoikä

MUUT TOIMIJAT

Pohjois-Karjalan ensikoti ry (Outokummussa)

Toimintamuodot:

- Tapaamispaikka eroperheille.
- Väkivaltatyö (turva-asunto).
- Lasten toiminnot (Tenavatupa- lastenhoito, Höyhen-saari-yöhoito).
- Ryhmätoiminnot (Baby Blues-ryhmä, lapsiperheiden kohtaamispaikka).

TERVEYSPALVELUT

Avoterveydenhuollon palvelut:

- Lääkäreiden, terveydenhoitajien, psykiatrisen sairaanhoitajan (vanhemmat) ja psykologin palvelut: sairauksien hoito ja hoitoon ohjaus.
- Fysio-, puhe-, toiminta ja ravitsemusterapia. (Ostopalveluna).
- Päivystysvastaanotto terveysasemalla arkisin 8-16, iltaisin klo 16-22 päivystys Polvijärven, Outokunnan tai Liperin terveyskeskuksessa vuorotellen. Öisin ja viikonloppuisin perusterveydenhuollon päivystys Joensuussa (Pkssk).

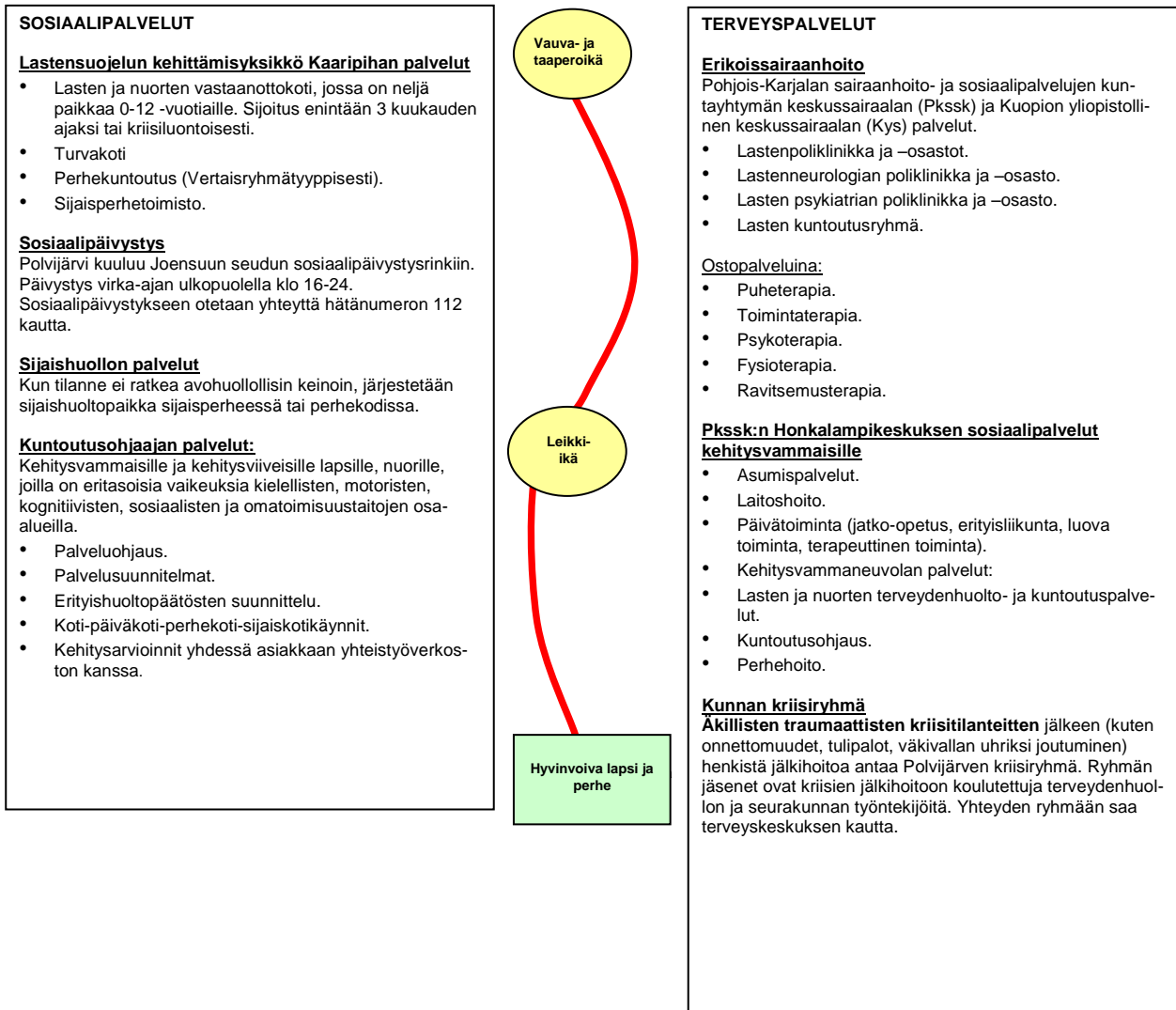
Leikki-ikä

ERIKOISSAIRAANHOIDON SOSIAALIPALVELUT

Pkssk:n Honkalampikeskuksen sosiaalipalvelut kehitysvammaisille

- Asumispalvelut.
- Laitoshoito.
- Päivätoiminta (erityisliikunta, luova toiminta, terapeuttinen toiminta).
- Kehitysvammanneuvolan palvelut: Lasten ja nuorten terveydenhuolto- ja kuntoutuspalvelut. Kuntoutusohjaus.
- Perhehoito.

Hyvinvoiva lapsi ja perhe

KOULUTUSPALVELUT

Koulutus on Suomessa perusoikeus. Jokainen Suomessa asuva on oikeutettu saamaan maksutonta perusopetusta. Tavoitteena on, että kaikille kansalaisille voidaan tarjota tasa-arvoiset mahdollisuudet saada koulutusta, iästä, asuinpaikasta, varallisuudesta, sukupuolesta tai äidinkielestä riippumatta.

Yhtäläiset koulutusmahdollisuudet kuuluvat jokaiselle Suomessa vakinaisesti asuvalle henkilölle elinikäisen oppimisen periaatteen mukaisesti. Jokaisella ihmisellä on oikeus jatkuvaan itsensä kehittämiseen, uuden oppimiseen ja kasvuun eettisesti ja moraalisesti vastuulliseksi yhteiskunnan jäseneksi.

Esiopetus

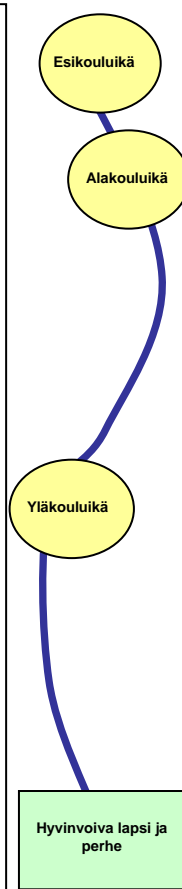
- 6-vuotiailla on oikeus osallistua maksuttomaan, vapaaehtoiseen esiopetukseen. Esiopetus järjestetään sekä päiväkodissa että maaseutukylien kouluilla. Lisäksi 11-vuotiseen oppivelvollisuuteen nimettyjen lasten esiopetus järjestetään päiväkodissa.
- Toiminta-ajatuksena on lapsen kasvun, kehityksen ja oppimisen tukeminen yhteistyössä vanhempien kanssa. Tavoitteena on edistää lapsen fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista terveyttä sekä kasvua ja kehitystä.
- Esiopetuksessa noudatetaan kunnan yhteistä esiopetussuunnitelmaa. Lapselle laaditaan henkilökohtainen esiopetussuunnitelma yhteistyössä huoltajien kanssa ja lisäksi lapsen kehitystä ja oppimista arvioidaan yhdessä sekä syksyisin että keväisin.
- Lapselle annetaan puheopetusta sekä mahdollisuuksien mukaan valmentavaa lukiopetusta.

Yleisopetus

- Koulutustoimi järjestää esi- ja perusopetusta sekä lukio-opetusta.
- Esi- ja/tai alakouluopetusta **seitsemässä** koulussa ja päiväkodilla, yläkouluopetusta yhdessä koulussa.

Koululaisten iltapäivätoiminta.

Päivittäisen iltapäivätoiminnan tavoitteena on tarjota pienille koululaisille mahdollisuus mielekkääseen toimintaan turvallisen ja tutun aikuisen seurassa koulun jälkeen. Toimintaa järjestetään Kirkonkylän, Sotkuman ja Kinahmon alakoulujen läheisyydessä.

KOULUTUSPALVELUT

Oppilashuolto

Oppilashuollolla tarkoitetaan oppilaan hyvän oppimisen, hyvinpsykkisen ja fyysisen terveyden sekä sosiaalisen hyvinvoinnin edistämistä ja ylläpitämistä sekä niiden edellytyksiä lisäävää laaja-alaista toimintaa. Perusopetuksessa oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto, johon kuuluvat:

- Kansanterveyslain mukainen kouluterveydenhuolto.
- Lastensuojelulain mukainen kasvatuksen tukeminen.
- Kouluateria.
- Koulukuljetukset: E-2-luokkalaiset yli 3 km, 3-9 -luokkalaiset yli 5km.
- Koulujen oppilashuoltotyöryhmät.
- Oppilashuoltopalveluina psykologipalvelut.

Oppilaan- ja opintojen ohjaus

Oppilaanohjauksessa oppilas saa tukea opiskeluun ja erilaisiin valintatilanteisiin. Häntä ohjataan jatkokoulutuksen ja elämänuran suunnittelussa. Ohjausta annetaan oppilaille luokkatunneilla, pienryhmäohjauksessa sekä yksilöohjauksena.

Tukioppilastoiminta

Tukioppilaat ovat 8.-9.-luokkien oppilaita, jotka tukioppilaskursseilla on koulutettu toimimaan nuorempien oppilaiden tukena. Tukioppilastoiminnan tavoitteena on edistää kouluviihtyvyyttä sekä turvallista ja kannustavaa ilmapiiriä koulussa.

Oppilaskuntatoiminta

Yläkoulun oppilaskunta toimii oppilaiden vaikutuskanavana. Oppilaskunnan hallitus järjestää tapahtumia ja välittää oppilaiden aloitteita eteenpäin.

KOULUIKÄISEN PERUSTUEN PALVELUT

1

KOULUTUSPALVELUT

Kerhotoiminta
Kouluilla toimii erisisältöisiä kerhoja. Kerhojen sisällöt vaihtelevat lukuvuosittain.

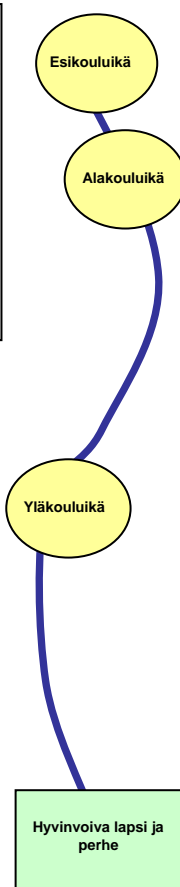
Lastenparlamenttitoiminta
Lapsista ja heidän huoltajistaan koottu ryhmä, joka voi vaikuttaa lasten asioihin kunnassa.

MUUT TOIMIJAT

Järjestöt
Vanhempainyhdistykset toimivat koulun ja kotien välisenä yhteistyöelimenä lasten koulunkäyntiin ja koulunkäyntiympäristöön liittyvissä asioissa.

TERVEYSPALVELUT

Suunterveydenhoito
Kaikki kuntalaiset ovat oikeutettuja hammashuollon palveluihin.
Alle 18-vuotiaat ovat erityisen huolen kohteina, koska lapsuus- ja nuoruusiässä hyvän suun terveyden saavuttaminen on helpointa – siksi alle 18-vuotiaisiinkohdistetaan paljon suusairauksia ehkäiseviä toimenpiteitä.
Oppilaat kutsutaan hammashuoltoon yksilöllisen hoitosuunnitelman mukaan. Hammashoitoon voi tarpeen vaatiessa hakeutua itsekin.

TERVEYSPALVELUT

Kouluterveydenhuolto
Kouluterveydenhuoltoa toteuttavat ensisijaisesti kouluterveydenhoitaja ja lääkäri. Koululaisten fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia seurataan säännöllisin terveystarkastuksin. Terveystarkastus tapailee lapset lähes vuosittain. Lääkärintarkastus on 1., 5., 7. ja 9. -luokilla sekä lukion ensimmäisellä luokalla. Tarvittaessa oppilas ohjataan jatkotutkimuksiin.

Tavoitteena on, että jokainen oppilas ymmärtäisi terveyden merkityksen elämälleen, omaksuisi terveyttä edistävät elämäntavat ja tietäisi oman vastuunsa itsensä ja ympäristön hyvinvoinnista.
Mahdollisten riskien löytäminen ja ennaltaehkäisy korostuvat työskentelyssä. Kouluterveydenhuolto toimii yhteistyössä eri alojen asiantuntijoiden ja lapsen/nuoren vanhempien kanssa. Tarvittaessa kouluterveydenhoitajat osallistuvat vanhempainiltoihin.

Kouluterveydenhuollon tehtävänä on:

- oppilaan hyvinvoinnin ja terveyden seuranta, arviointi ja edistäminen.
- osallistuminen koko koulu yhteisön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.
- osallistuminen oppimisen, tunne-elämän ja käyttäytymisen ongelmien tunnistamiseen ja selvittämiseen yhteistyössä muun oppilashuoltohenkilöstön ja opettajien kanssa.
- koulun työolojen ja koulutyön terveellisyyden ja turvallisuuden valvonta ja edistäminen.

Terveystarkastaja suunnittelee ja toteuttaa terveydenhoitotyön.
Koululääkäri toimii oman toimenkuvansa lisäksi lääketieteellisenä asiantuntijana. Myös muut työntekijät, kuten suunterveydenhuollon työntekijät ja psykologi osallistuvat toimenkuviansa mukaisesti toimintaan.
Kouluterveydenhuolto on oppilaalle maksuton ja vapaaehtoinen ja se järjestetään oppilaan työpäivän aikana ensisijaisesti koulujen tiloissa.

KOULUIKÄISEN PERUSTUEN PALVELUT

1

VAPAA-AIKAPALVELUT

Kulttuuripalvelut

- Suunnittelu- ja neuvonta-apua kulttuuritapahtumien suunnittelussa ja järjestämisessä.
- Tietoa kulttuurijärjestöjen ja kulttuurityötä tekevien järjestöjen lasten/nuorten kulttuuritoiminnasta.
- Kulttuuritilaisuudet ja tapahtumat.
- Tapahtumien järjestäjille käytännön apua tapahtumien järjestämisestä.
- Avustukset järjestöille/toimintaryhmille/yksityisille henkilöille.

Joensuun seutukirjasto/Polvijärven kirjasto

- Palvelupiste kirkonkylällä.
- Kirjastoautotoiminta.
- Lasten/nuorten kirjallisuustapahtumat, näyttelytoiminta.

Joensuun seudun kansalaisopisto

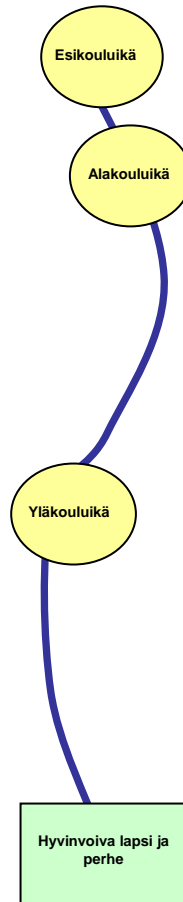
- Taiteen perusopetus: 5 – 20-vuotiaille lapsille ja nuorille, mm. kuvataide, teatteri.
- Muu opetus lapsille ja nuorille.

Keski-Karjalan musiikkiopisto

- Musiikkiopetus lapsille ja nuorille.

Liikuntapalvelut

- Tarjoaa kuntalaisille mahdollisuuden liikunnan harrastamiseen; sisä- ja ulkoliikuntapaikat, retkeilyreitit ja kuntopolut.
- Liikuntatoimi järjestää ja avustaa liikuntatapahtumia.
- Uimakoulutoiminta kesäisin yli 6-vuotiaille.
- Avustukset liikuntajärjestöille.
- Liikuntapalvelujen kehittämishankkeet yhteistyössä liikuntajärjestöjen ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

VAPAA-AIKAPALVELUT

Nuorisotyö
Vapaa-aikatoiminta ja harrastukset:

- Avoin nuorisotilatoiminta/muu nuorisotoiminta.
- Nuorisotyöntekijän osallistuminen koulun vanhempainiltoihin, yhteistyö vanhempainyhdistysten/ järjestöjen/kylätoimikuntien kanssa.
- Yhteistyö tukioppilas/oppilaskunta toiminnan kanssa: tiedottaminen nuorisotoiminnasta, retket, tapahtumat.
- Kulttuurinen nuorisotyö; bänditoiminta (bänditapahtumat, koulutus), Nuori Kulttuuri tapahtuma (kulttuurisen ilmaisun tukeminen), Majakkaperävaunu - kiertävä lasten- ja nuorten kulttuurikeskustoiminta (työpajat kouluilla), lasten- ja nuorten tanssiopetus, kulttuuritapahtumat ja tilaisuudet kouluilla ja nuorisotiloissa (konsertit, elokuvat, teatteri jne.), näyttelytoiminta.
- Nuorisotiedotus- ja neuvonta.
- Leirit, retket, tapahtumat.
- Avustukset järjestöille/toimintaryhmille: koulutus- ja leiritoiminta, kohdeavustukset, ohjauspalkkiot.
- Kansainvälinen toiminta: toteutetaan seudullisesti projektien kautta.
- Välineläisyys.

SOSIAALIPALVELUT

Perustoimeentulotuki
Toimeentuloturvaan kuuluvaa toimeentulotukea on oikeutettu saamaan henkilö, joka on tuen tarpeessa eikä voi saada tarpeen mukaista toimeentuloa ansiotuloillaan tai yrittäjätoiminnallaan, muista tuloistaan tai varoistaan, häneen nähden elatusvelvollisen henkilön huolenpidolla tai muulla tavalla.

Lastenvalvojat
palvelevat avioliiton ulkopuolella syntyneiden lasten isyysasioissa sekä lasten elatus-, huolto- ja tapaamisasioissa.

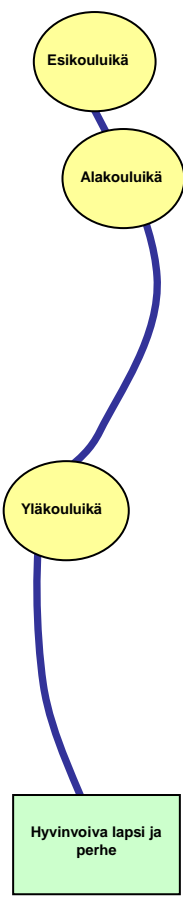
SOSIAALIPALVELUT

Kehitysvamma- ja vammaispalvelut
 Vammaispalvelujen avulla edistetään vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä. Vammaispalveluilla ehkäistään ja poistetaan vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Vammaispalvelut sisältävät:

- Kuntoutusohjaajan palvelut.
- Hoito-, kuntoutus- ja palvelusuunnitelmat.
- Kotikäynnit.
- Kuljetuspalvelut.
- Tulkkipalvelut.
- Palveluasumisen ja muut vammaisille tarkoitetut palvelut kuten henkilökohtainen avustaja.
- Henkilökohtainen apu.
- Päivittäisissä toiminnoissa tarvittavat välineet, koneet ja laitteet.
- Asumispalvelut.
- Asunnon muutostyöt.
- Asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet.
- Perhehoito.
- Tukiperhejärjestelyt.

Kuntoutusohjaajan palvelut:
 Kehitysvammaisille ja kehitysviiveisille lapsille, nuorille, joilla on eritasoisia vaikeuksia kielellisten, motoristen, kognitiivisten, sosiaalisten ja omatoimisuustaitojen osa-alueilla

- Palveluohjaus.
- Palvelusuunnitelmat.
- Erityishuoltopäätösten suunnittelu.
- Koti-päiväkoti-perhekoti-sijaiskotikäynnit.
- Kehitysarvioinnit yhdessä asiakkaan verkoston kanssa.

TEKNISET PALVELUT

Julkiset rakennukset
 Toimivat ja turvalliset kiinteistöt: suunnitteluvaihe, ylläpitovaihe: toimivuus, turvallisuus, esteettömyys, siisteys.

Puistot ja yleiset alueet
 Lakien ja asetusten mukaiset puistoalueet, leikkikentät, liikuntapaikat, uimarannat ja venesatamat: toimivuus, turvallisuus, esteettömyys, siisteys.

Liikenneväylät
 Kunnan asemakaava-alueella kaavaan merkittyjen katujen suunnittelu, rakentaminen ja ylläpito huomioiden liikenneturvallisuus- ja liikenteen välityskyky.

Maankäyttö ja valvonta
 Kunnan maankäyttöön sekä rakentamiseen liittyvä suunnittelu ja valvonta.

Vesi- ja viemärilaitos
 Laatuvaatimukset ja –suositukset täyttävän talousveden toimittaminen sekä jäteveden poisjohtaminen ja käsittely lupaehtojen mukaisesti.

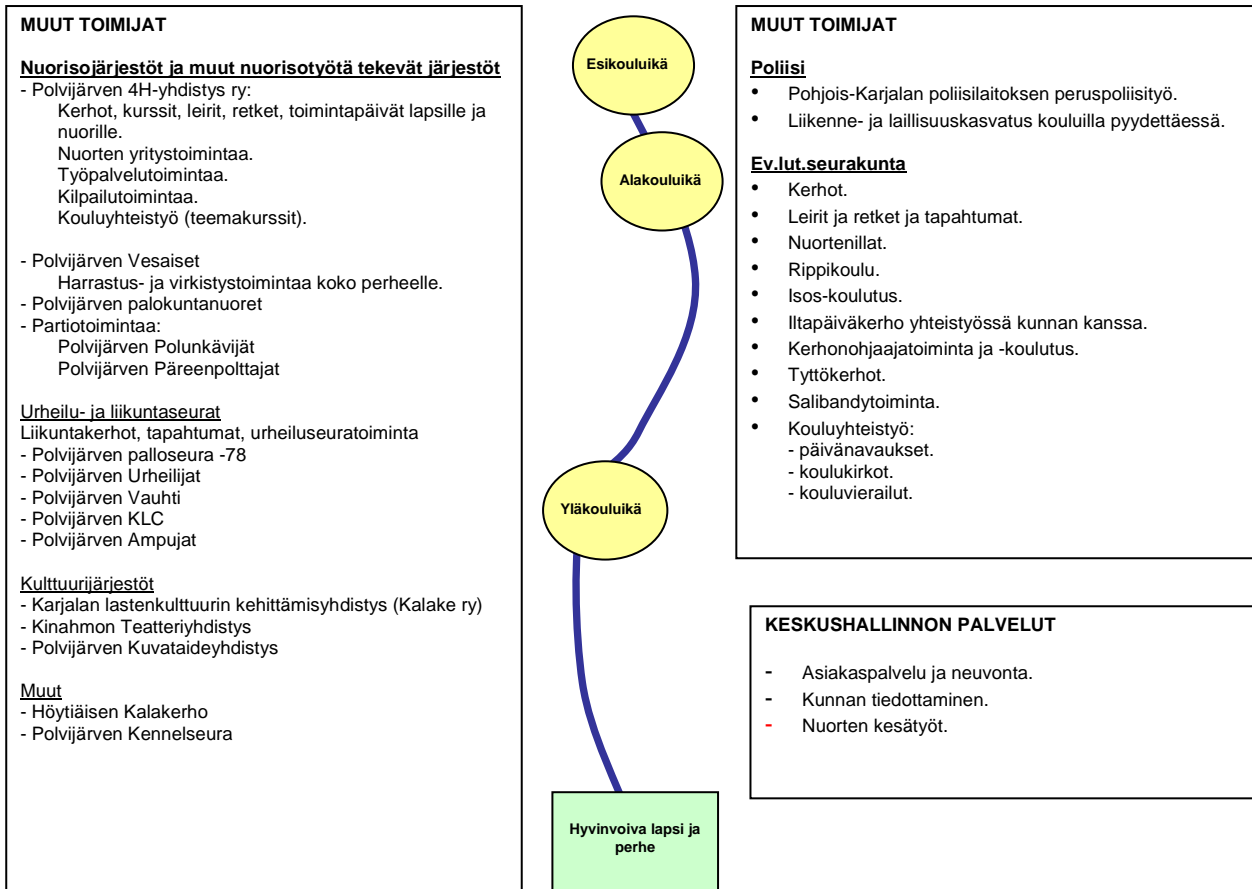
Jätehuolto
 Asumisessa syntyvien jätteiden ja ongelmajätteiden keräily, kuljetus ja käsittely.

Asumispalvelut
 Lainsäädännön mukaisten asumispalvelujen tuottaminen.

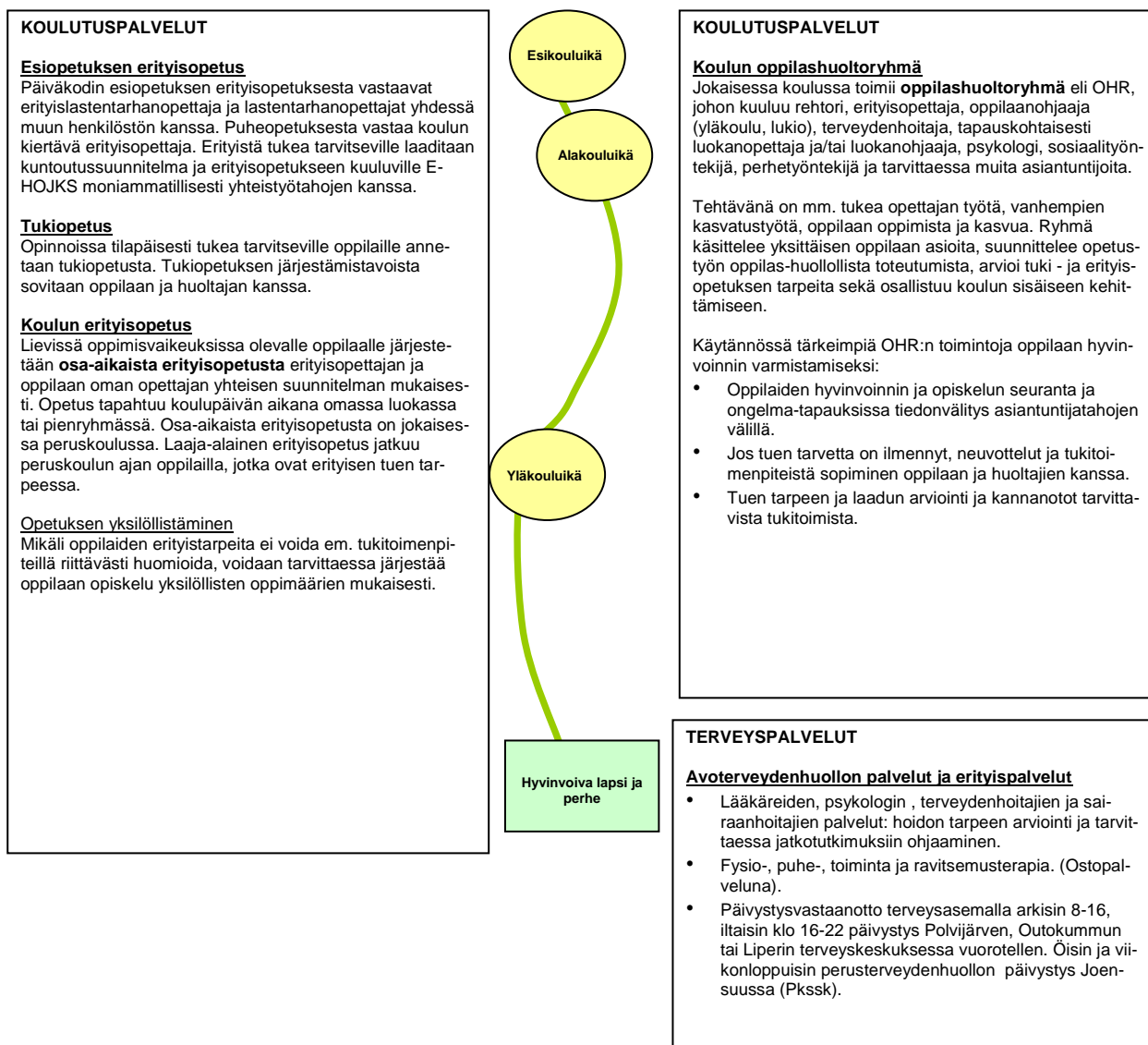
P-K:n pelastuslaitos/Polvijärven paloasema
 Sammutus- ja pelastustehtävät, onnettomuuksien ehkäisy, valistus ja neuvonta, palotarkastus ja vss-toiminta.

KOULUIKÄISEN PERUSTUEN PALVELUT

1

KOULUIKÄISEN ENNAKOIVAN TUEN PALVELUT

KOULUIKÄISEN ENNAKOIVAN TUEN PALVELUT

1

SOSIAALIPALVELUT

Ennaltaehkäisevä toimeentulotuki.
Ehkäisevän toimeentulotuen tavoitteena on pyrkiä parantamaan hakijan kuntoutumista ja toimeentulomahdollisuutta sekä hänen edellytyksiään itse kohentaa sosiaalisia ja taloudellisia olosuhteitaan. Tuki on tilannekohtaista sekä kertaluonteista.

Täydentävä toimeentulotuki.
Täydentävään toimeentulotukeen sisältyvät niin sanotut erityismenot, joita ovat lasten päivähoidon maksu, muut kuin perusmenoina hyväksyttävät asumismenot sekä henkilön tai perheen erityisistä olosuhteista aiheutuvat menot.

Muut sosiaalityön palvelut

- Keskustelut, ohjaus, neuvonta.
- Perhetyöpalvelut
- Tuki koulujen oppilashuollolle.

Perhetyö
Perhetyö palvelee lapsiperheitä. Perhetyöllä tarkoitetaan kokonaisvaltaista, suunnitelmallista, ja pitkäjänteistä tukemista.
Perhetyötä tehdään yhteistyössä perheen kanssa sekä moniammatillisissa verkostoissa. Perhetyössä keskistä on lapsen edun turvaaminen. Perhettä autetaan kokonaisuutena, mutta myös perheenjäsenten yksilöllisiin tarpeisiin vastataan. Perhetyössä korostetaan perheiden elämänhallinnan ja omien voimavarojen käyttöönoton tukemista sekä arjessa selviytymisen vahvistamista.
Perhetyössä tuetaan vanhemmuutta, ohjataan lasten hoidossa ja –kasvatuksessa, tuetaan arkirutiinien hallinnassa, vahvistetaan perheen toimintakykyä uusissa tilanteissa, tuetaan perhettä vuorovaikutustaidoissa ja sosiaalisten verkostojen laajentamisessa.

SOSIAALIPALVELUT

Kuntoutusohjaajan palvelut:
Kehitysvammaisille ja kehitysviiveisille lapsille, nuorille, joilla on eri tasoisia vaikeuksia kielellisten, motoristen, kognitiivisten, sosiaalisten ja omatoimisuustaitojen osa-alueilla.

- Palveluohjaus.
- Palvelusuunnitelmat.
- Erityishuoltopäätösten suunnittelu.
- Koti-päiväkoti-perhekoti-sijaiskotikäynnit.
- Kehitysarvioinnit yhdessä asiakkaan yhteistyöverkoston kanssa.

Outokummun perheneuvola
Perheneuvola palvelee perheitä, pariskuntia, alle 18-vuotiaita nuoria, lapsia sekä yhteistyökumppaneita. Perheneuvola tarjoaa asiantuntija-apua, tutkimuksia ja hoitoja lasten kasvatukseen ja kehitykseen, ihmissuhteisiin ja perhe-elämään liittyvissä yllättävissä sekä normaaleissa kriisivaiheissa.

Perheneuvolaan voi ottaa yhteyttä:

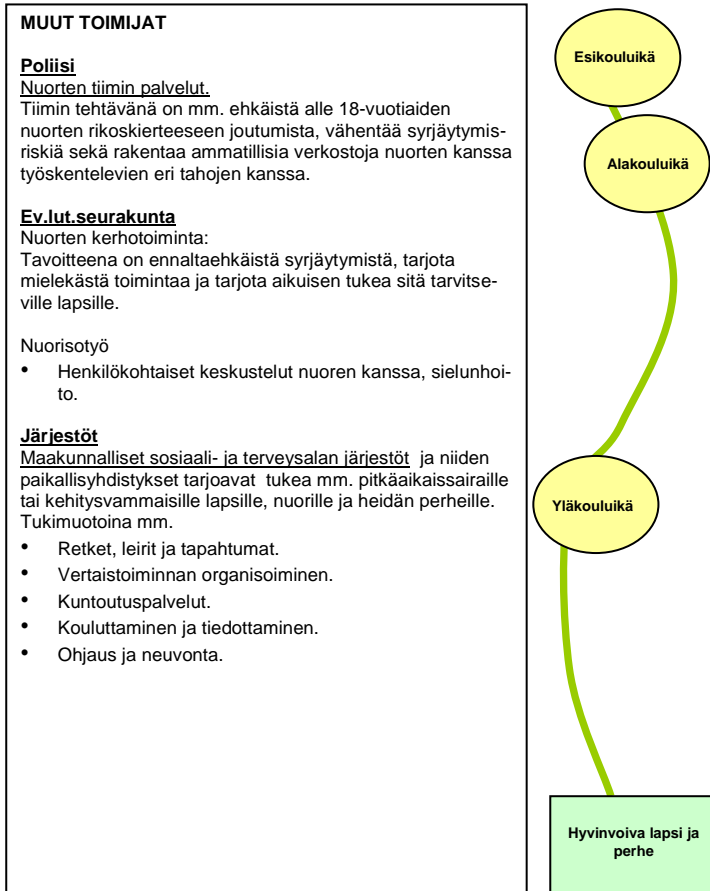
- Lapsen ja nuoren kehitys- ja kasvatuskysymyksissä
- Oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä asioissa
- Perhe-elämän ja parisuhteen ongelmissa
- Ihmissuhdevaikeuksissa
- Lasten huolto ja tapaamisoikeuteen liittyvissä asioissa ja niiden sovittelussa.

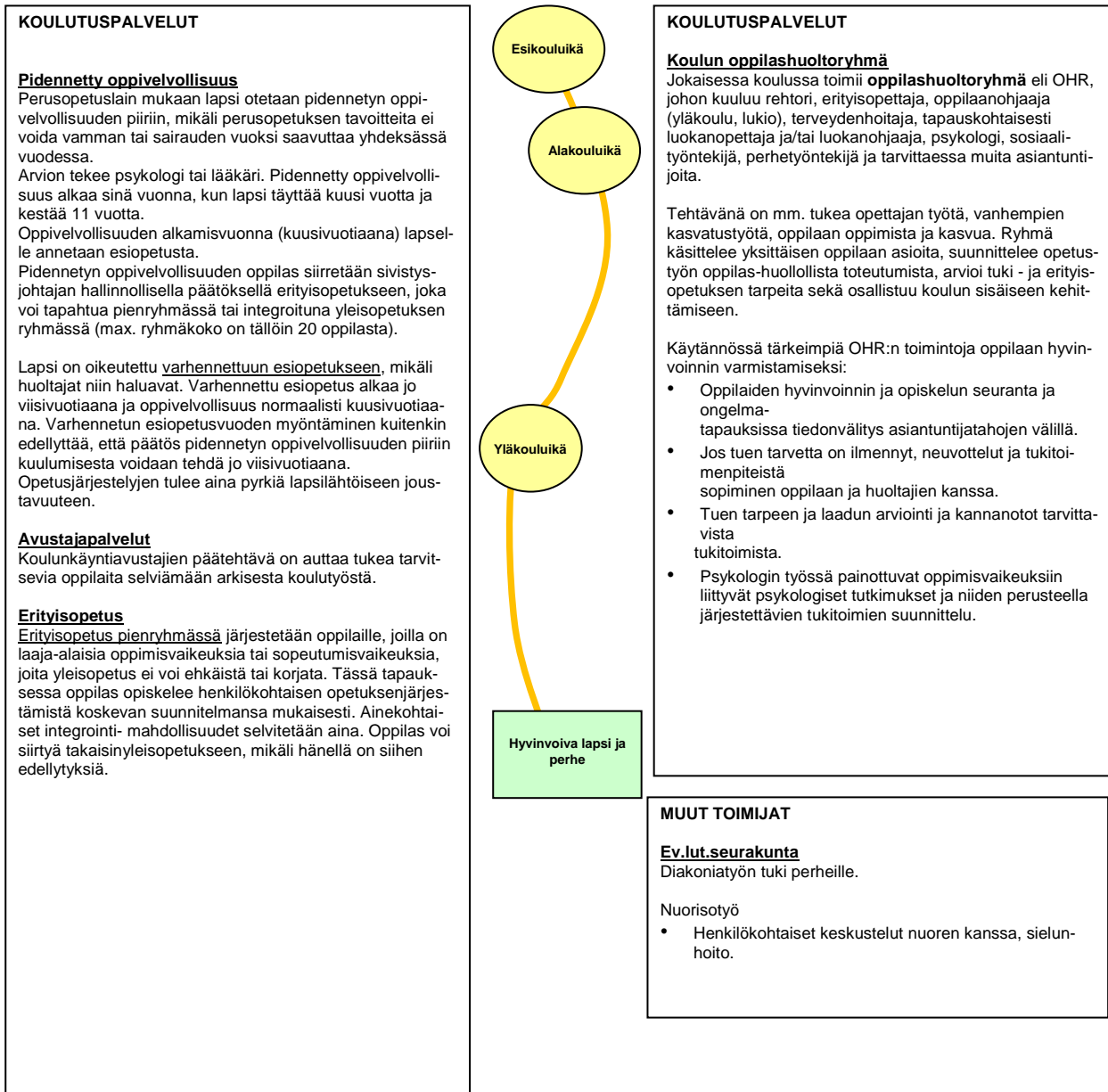
VAPAA-AIKAPALVELUT

Työpaja ja ompelupaja
Työpajalla/ompelupajalla osallistutaan pajan omiin työtehtäviin, suunnitellaan tulevaisuutta työtä ja koulutuspaikkaa hakien, tehdään työkokeiluja kunnan eri sektoreilla, harjoitellaan arjessa selviämistä sekä tehdään tutustumisretkiä työpaikkoihin, oppilaitoksiin sekä harrastustoimintoihin.

KOULUIKÄISEN ENNAKOIVAN TUEN PALVELUT

1

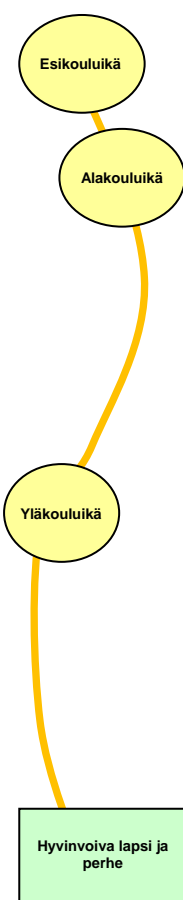
SOSIAALIPALVELUT

Lastensuojelun sosiaalityö
Tavoitteena on tukea lapsia, nuoria ja heidän perheitään ensisijaisesti avoimuudellisin tukitoimin, jolloin yhdessä asianosaisten ja muiden perhettä tukevien tahojen kanssa neuvotellaan ja sovitaan tarvittavista tukitoimista.

Lastensuojelullisin perustein lapsia ja perheitä voidaan tukea mm. seuraavin tukitoimin:

- Keskustelut, ohjaus ja neuvonta
- Tukihenkilö, tukiperhe
- Tuki koulujen oppilashuollolle
- Yhteistyö työvoimatoimiston kanssa koulunsa keskeyttäneiden suunnitelmien tekemiseksi
- Sijaishuollonpalvelut
- Perhetyönpalvelut

Perhetyö
Lastensuojelun perhetyö palvelee lapsiperheitä. Lastensuojelun perhetyötä tehdään yhteistyössä perheen kanssa sekä moniammatillisissa verkostoissa. Lastensuojelun perhetyössä keskistä on lapsen edun turvaaminen. Lastensuojelun perhetyössä on aina läsnä sekä tuen että kontrollin elementit. Perhettä autetaan kokonaisuutena, mutta myös perheenjäsenten yksilöllisiin tarpeisiin vastataan. Lastensuojelun avoimuudellisten tukitoimien järjestettävien perhetyön tavoitteena voi olla esimerkiksi kriisitilanteen laukaiseminen, uusien ongelmien ehkäiseminen tai tilanteen korjaaminen. Lastensuojelun perhetyössä korostetaan perheiden elämänhallinnan ja omien voimavarojen käyttöönoton tukemista sekä arjessa selviytymisen vahvistamista. Lastensuojelun perhetyössä tuetaan vanhemmuutta, ohjataan lasten hoidossa ja –kasvatuksessa, tuetaan arkiarjen hallinnassa, vahvistetaan perheen toimintakykyä uusissa tilanteissa, tuetaan perhettä vuorovaikutustaidoissa ja sosiaalisten verkostojen laajentamisessa sekä syrjäytymisen ehkäisyssä.

SOSIAALIPALVELUT

Kuntoutusohjaajan palvelut:
Kehitysvammaisille ja kehitysviiveisille lapsille, nuorille, joilla on eri tasoisia vaikeuksia kielellisten, motoristen, kognitiivisten, sosiaalisten ja omatoimisuustaitojen osa-alueilla.

- Palveluohjaus.
- Palvelusuunnitelmat.
- Erytysuhoitopäätösten suunnittelu.
- Koti-päiväkoti-perhekoti-sijaiskotikäynnit.
- Kehitysarvioinnit yhdessä asiakkaan yhteistyöverkoston kanssa

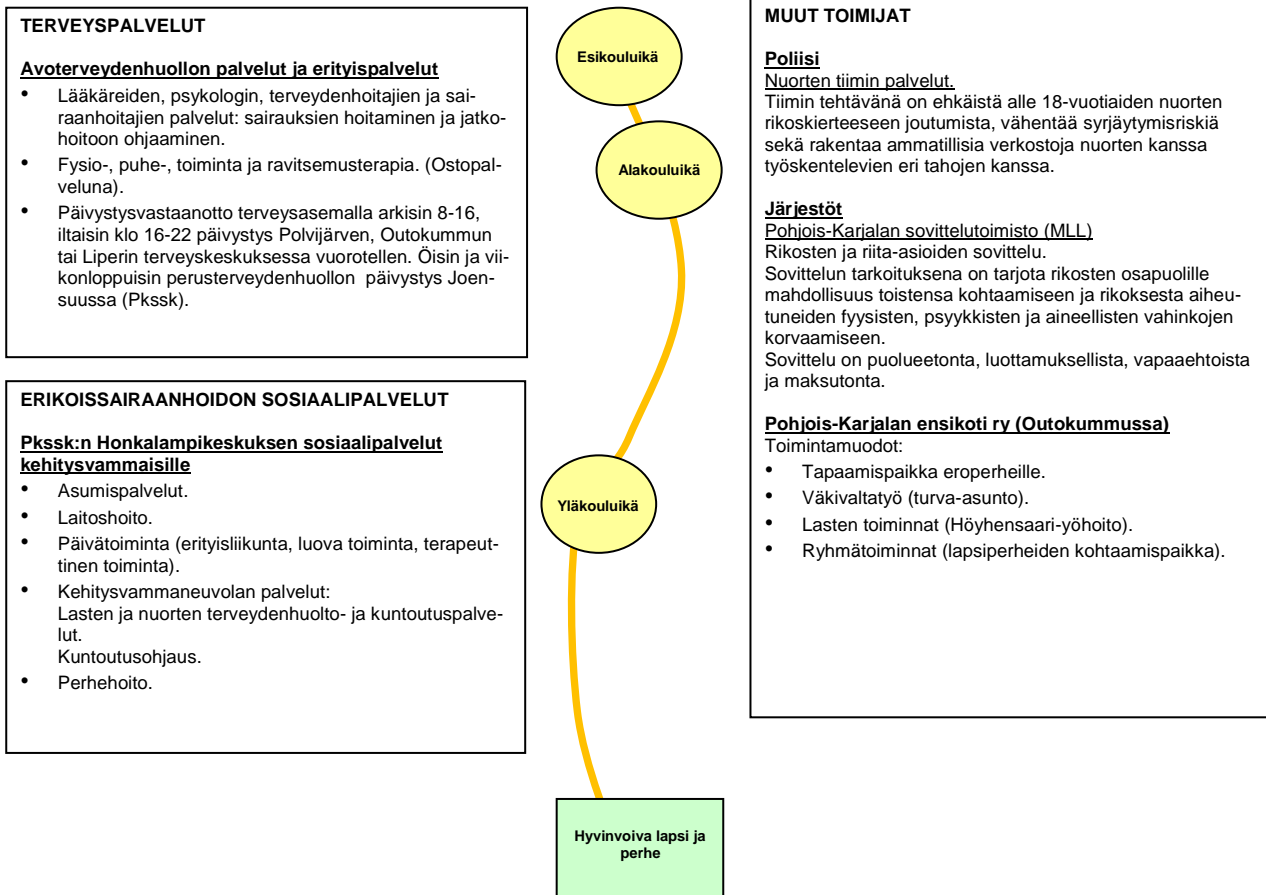
Outokunnan perheneuvola
Perheneuvola palvelee perheitä, pariskuntia, alle 18-vuotiaita nuoria, lapsia sekä yhteistyökumppaneita. Perheneuvola tarjoaa asiantuntija-apua, tutkimuksia ja hoitoja lasten kasvatukseen ja kehitykseen, ihmissuhteisiin ja perhe-elämään liittyvissä yllättävissä sekä normaaleissa kriisivaiheissa.

Perheneuvolaan voi ottaa yhteyttä:

- Lapsen ja nuoren kehitys- ja kasvatuskysymyksissä
- Oppimiseen ja koulunkäyntiin liittyvissä asioissa
- Perhe-elämän ja parisuhteen ongelmissa
- Ihmissuhdevaikeuksissa
- Lasten huolto ja tapaamisoikeuteen liittyvissä asioissa ja niiden sovittelussa.

Perheasiain neuvottelukeskus
Perheasiain neuvottelukeskus asiakastyössä selvittelyn kohteena ovat useimmiten parisuhderistiriidat, joista puolisoit voivat keskustella perheneuvojan kanssa yhdessä tai erikseen. Perheasiain neuvottelukeskus on Joensuun ev.lut. seurakuntayhtymän ylläpitämä yksikkö. Asiakkaiksi voivat hakeutua kaikki Pohjois-Karjalan maakunnan alueella asuvat ihmiset.

KOULUIKÄISEN VARHAISEN PUUTTUMISEN PALVELUT

KOULUIKÄISEN KORJAAVAN TUEN PALVELUT

1

KOULUTUSPALVELUT

Eritysisopetus pienryhmässä järjestetään oppilaille, joilla on laaja-alaisia oppimisvaikeuksia tai sopeutumisvaikeuksia, joita yleisopetus ei voi ehkäistä tai korjata. Tässä tapauksessa oppilas opiskelee henkilökohtaisen opetuksenjärjestämistä koskevan suunnitelmansa mukaisesti. Ainekohtaiset integrointi- mahdollisuudet selvitetään aina. Oppilas voi siirtyä takaisinyleisopetukseen, mikäli hänellä on siihen edellytyksiä.

Kotiopetus
Oppilaalle, joka ei väliaikaisesti pysty sairauden tai vamman vuoksi osallistumaan kouluopetukseen, järjestetään kotiopetusta kouluntoimesta.

Sairaalaopetus
Tutkimus- tai hoitajaksolla oleville perusopetuksen piiriin kuuluville järjestetään opetusta sairaalakoulussa.

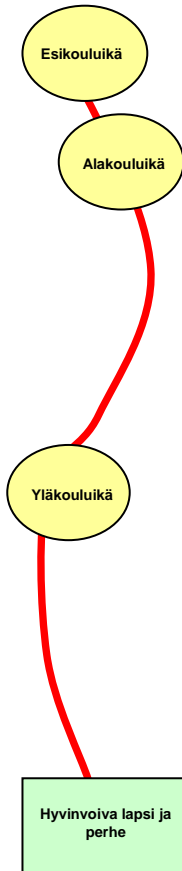
TERVEYSPALVELUT

Erikoissairaanhoito
Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymän keskussairaala ja Kuopion yliopistollinen keskussairaala (KYS)

- Lastenpoliklinikka ja –osastot.
- Lastenneurologian poliklinikka ja –osasto.
- Lasten psykiatrian poliklinikka ja –osasto.
- Nuorisopsykiatrian poliklinikka ja –osasto.
- Lasten kuntoutustyöryhmä.
- Ravitsemusteraputin palvelut.

Ostopalveluina:

- Puhe- ja toimintaterapia.
- Psykoterapia.
- Fysioterapia.
- Kasvatus- ja perheneuvola.

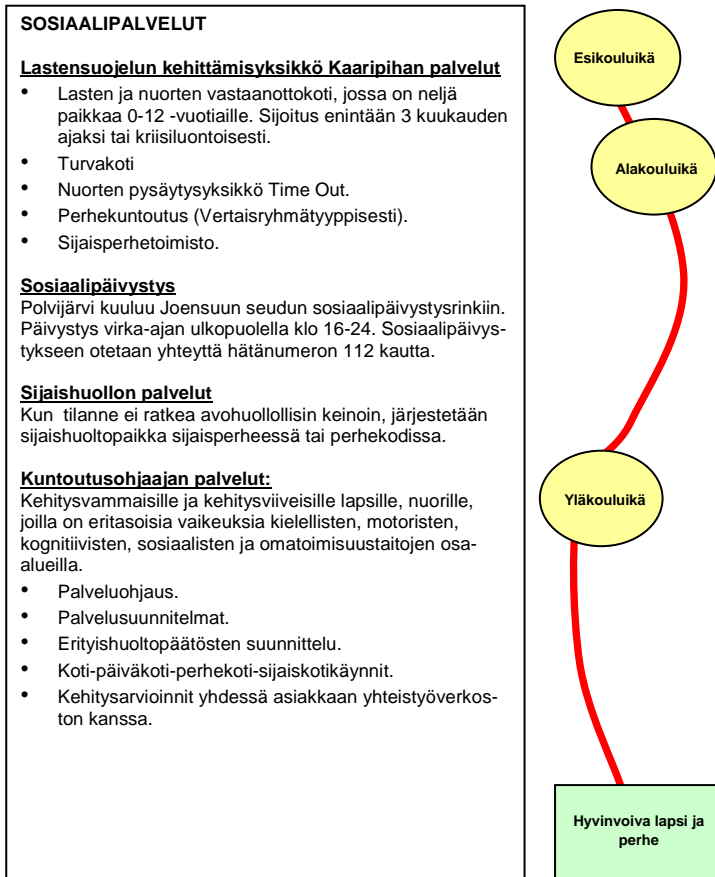

TERVEYSPALVELUT

Honkalampikeskuksen koulu
Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen ky:n peruskoulu vaikeimmin vammaisille oppilaille. Koulussa annetaan luokkamuotoista erityisopetusta harjaantumisopetussuunnitelmien (EHA2 ja EHA1) mukaisesti. Koulussa annetaan opetusta myös Honkalampikeskukseen hoito- ja kuntoutusjaksoille tuleville oppivelvollisuusikäisille lapsille ja nuorille. Toiminta-ajatuksena on tasavertaisten oppimismahdollisuuksien ja esteettömän osallistumisen periaatteet.

Pkssk:n Honkalampikeskuksen sosiaalipalvelut kehitysvammaisille
Asumispalvelut.
Laitoshoido.
Päivätoiminta (jatko-opetus, erityisliikunta, luova toiminta, terapeuttinen toiminta).
Kehitysvammanneuvolan palvelut:
Lasten ja nuorten terveydenhuolto- ja kuntoutuspalvelut.
Kuntoutusohjaus.
Perhehoito.

Kunnan kriisiryhmä
Äkillisten traumaattisten kriisitilanteitten jälkeen (kuten onnettomuudet, tulipalot, väkivallan uhriksi joutuminen) henkistä jälkihoitoa antaa Polvijärven kriisiryhmä. Ryhmän jäsenet ovat kriisien jälkihoitoon koulutettuja terveydenhuollon ja seurakunnan työntekijöitä. Yhteyden ryhmään saa terveyskeskuksen kautta.

KOULUTUSPALVELUT

Polvijärven lukio

Koulutoimi järjestää lukiolain ja opetussuunnitelman mukaista opetusta Polvijärven lukiossa.

Oppilashuolto

Lukio-opetuksessa oppilaalla on oikeus saada maksutta opetukseen osallistumisen edellyttämä oppilashuolto, johon kuuluvat:

- kansanterveyslain mukainen kouluterveydenhuolto.
- lastensuojelulain mukainen kasvatuksen tukeminen.
- ateria koulussa.
- oppilashuoltotyöryhmä.
- oppilashuoltopalveluina psykologipalvelut.

Opiskelijan- ja opintojen ohjaus

Ohjauksen tarkoituksena on tukea opiskelijaa lukio-opinnoissa, kehittää valmiuksia tehdä koulutusta ja elämänuraa koskevia valintoja, lisätä hyvinvointia sekä ehkäistä syrjäytymistä.

Oppilaskuntatoiminta

Lukion oppilaskunta toimii opiskelijoiden vaikutuskanavana. Oppilaskunnan hallitus järjestää tapahtumia ja välittää opiskelijoiden aloitteita eteenpäin.

TERVEYSPALVELUT

Opiskeluterveydenhuolto

Opiskeluterveydenhuoltoa tarjotaan vain Polvijärven lukion opiskelijoille. Opiskelijoiden fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista hyvinvointia seurataan, 1. lukioluokalla on terveystarkastus. Lääkärintarkastus on lukion 1. luokalla ja 2. luokalla on lääkärintarkastus yhdistettynä kutsuntatarkastukseen. Tarvittaessa opiskelija ohjataan jatko tutkimuksiin.

Tavoitteena on, että jokainen opiskelija ymmärtäisi terveyden merkityksen elämälleen, omaksuisi terveyttä edistävät elämäntavat ja tietäisi oman vastuunsa itsensä ja ympäristön hyvinvoinnista. Mahdollisten riskien löytäminen ja ennaltaehkäisy korostuvat työskentelyssä. Kouluterveydenhuolto toimii yhteistyössä eri alojen asiantuntijoiden ja opiskelijan vanhempien kanssa. Tarvittaessa kouluterveydenhoitajat osallistuvat vanhempainiltoihin.

Opiskeluterveydenhuollon tehtävänä on:

- opiskelijan hyvinvoinnin ja terveyden seuranta, arviointi ja edistäminen.
  - osallistuminen koko koulu yhteisön hyvinvoinnin ja terveyden edistämiseen.
  - osallistuminen oppimisen, tunne-elämän ja käyttäytymisen ongelmien tunnistamiseen ja selvittämiseen yhteistyössä muun oppilashuoltohenkilöstön ja opettajien kanssa.
  - oppilaitoksen työolojen ja koulutyön terveellisyyden ja turvallisuudenvalvonta ja edistäminen.
- Terveydenhoitaja suunnittelee ja toteuttaa terveydenhoitotyön. Koululääkäri toimii oman toimenkuvansa lisäksi lääketieteellisenä asiantuntijana. Myös muut työntekijät, kuten suunterveydenhuollon työntekijät ja psykologi osallistuvat toimenkuviansa mukaisesti toimintaan. Opiskeluterveydenhuolto on opiskelijalle maksuton ja vapaaehtoinen.

Hyvinvoiva nuori

TERVEYSPALVELUT

Suunterveydenhoito

Hammashoitolan tavoitteena on tarjota hoitoon oikeutetuille yksilöllistä järjestelmällistä hammashoitoa: säännöllistä suun ja hampaiston tutkimusta sekä tutkimuksen perusteella tarpeelliseksi todettua hammas- ja suusairauksien perushoitoa. Aikuisten hoidot pyritään ajoittamaan hoidontarpeen mukaan. Hoidon tarpeen määrittämisen jälkeen kiireelliset pyritään hoitamaan välittömästi tai kohtuullisen ajan kuluessa. Vähemmän kiireelliset asiakkaat voivat joutua jonottamaan.

KESKUSHALLINNON PALVELUT

- Asiakaspalvelu ja neuvonta.
- Kunnan tiedottaminen.
- Avustaminen nuorten työpajatoiminnan organisoimisessa.
- Nuorten kesätyöt.

VAPAA-AIKAPALVELUT

Kulttuuripalvelut

- Suunnittelu-, neuvonta- ja käytännönapua tapahtumien suunnittelussa ja järjestämisessä.
- Tietoa kulttuurijärjestöjen ja kulttuuriyötä tekevien järjestöjen nuorten kulttuuri toiminnasta.
- Kulttuuritilaisuuudet ja tapahtumat
- Avustukset järjestöille/toimintaryhmille/yksityisille henkilöille.

Joensuun seutukirjasto/Polvijärven kirjasto

- Palvelupiste kirkonkylällä.
- Kirjastoauto toiminta.
- Kirjallisuustapahtumat, näyttelytoiminta.

Joensuun seudun kansalaisopisto

- Taiteen perusopetus: 5 – 20-vuotiaille lapsille ja nuorille, mm. kuvataide, teatteri.
- Muu opetus.

Keski-Karjalan musiikkiopisto, Polvijärven toimipiste

- Musiikkiopetus.

Liikuntapalvelut

- Tarjoaa kuntalaisille mahdollisuuden liikunnan harrastamiseen; sisä- ja ulkoliikuntapaikat, retkeilyreitit ja kuntopolut.
- Liikuntatoimi järjestää ja avustaa liikuntatapahtumia.
- Avustukset liikuntajärjestöille.
- Liikuntapalvelujen kehittämishankkeet yhteistyössä liikuntajärjestöjen ja muiden yhteistyötahojen kanssa.

Nuorisopalvelut

- Avustukset järjestöille/toimintaryhmille/yksityisille henkilöille.
- Tapahtumat ja retkitoiminta.
- Nuorten toimintaryhmät.

Hyvinvoiva nuori

MUUT TOIMIJAT

Järjestöt

Nuorisojärjestöt ja muut nuorisotyötä tekevät järjestöt

- Polvijärven 4H-yhdistys ry:
Nuorten yritystoimintaa.
Työpalvelutoimintaa.
Kilpailutoimintaa.
- Polvijärven palokuntanuoret
- Partio toimintaa:
Polvijärven Polunkävijät, Polvijärven Päreenspoltajat

Urheilu- ja liikuntaseurat

Liikuntakerhot, tapahtumat, urheiluseuratoiminta

- Polvijärven palloseura -78
- Polvijärven Urheilijat
- Polvijärven Vauhti
- Polvijärven KLC
- Polvijärven Ampujat

Kulttuurijärjestöt

- Kinahmon Teatteriyhdistys
- Polvijärven Kuvataideyhdistys

Muut

- Höytiäisen Kalakerho
- Polvijärven Kennelseura
- Kyläyhdistykset ja -toimikunnat
- Metsästysseurat

Ev.lut. seurakunta

- Leirit ja retket.
- Palkalliset työtehtävät seurakunnassa esim. Isoset leireillä.

Poliisi

Pohjois-Karjalan poliisilaitoksen peruspoliisityö.
Lupapalvelut (esim. ajokorttilupahakemukset)
Neuvonta, opastus, myöntäminen, valvonta.

MUUT TOIMIJIAT

Työ- ja elinkeinotoimisto auttaa ammatinvalinnassa ja neuvoo miten ja mistä voit hankkia sopivan koulutuksen, tietoa siitä, mitä työpaikkoja on tarjolla ja miten niitä kannattaa hakea sekä siitä mitä vaatimuksia työtehtävät edellyttävät esim. opinnoilta.

TE- toimistolla on velvollisuus tarjota jokaiselle 17- 25-vuotiaalle työttömälle viimeistään 3 kk työttömyyden jälkeen työtä, koulutusta, työharjoittelua, työnhakuvalmennusta tai ammatinvalinta- ja urasuunnittelupalveluja. Käytävissä ovat työvoimaneuvojien palvelut Polvijärvellä ja ammatinvalinnanohjaajan palvelut Joensuussa. Moniammatillista ohjausta tarjoava Joensuun työvoiman palvelukeskus palvelee myös polvijärveläisiä.

SOSIAALIPALVELUT**Perustoimeentulotuki**

Toimeentuloturvaan kuuluvaa toimeentulotukea on oikeutettu saamaan henkilö, joka on tuen tarpeessa eikä voi saada tarpeen mukaista toimeentuloa ansiotuloillaan tai yrittäjätoiminnallaan, muista tuloistaan tai varoistaan, häneen nähden elatusvelvollisen henkilön huolenpidolla tai muulla tavalla.

Kehitysvamma- ja vammaispalvelut

Vammaispalvelujen avulla edistetään vammaisen henkilön edellytyksiä elää ja toimia muiden kanssa yhdenvertaisena yhteiskunnan jäsenenä. Vammaispalveluilla ehkäistään ja poistetaan vammaisuuden aiheuttamia haittoja ja esteitä. Vammaispalvelut sisältävät:

- Kuntoutusohjaajan palvelut,
- Hoito-, kuntoutus- ja palvelusuunnitelmat.
- Kotikäynnit.
- Kuljetuspalvelut.
- Tulkkipalvelut.
- Palveluasumisen ja muut vammaisille tarkoitetut palvelut kuten henkilökohtainen avustaja.
- Henkilökohtainen apu.
- Päivittäisissä toiminnoissa tarvittavat välineet, koneet ja laitteet.
- Asumispalvelut.
- Asunnon muutostyöt., Asuntoon kuuluvat välineet ja laitteet.
- Perhehoito, tukiperhejärjestelyt.

TEKNISET PALVELUT**Julkiset rakennukset**

Toimivat ja turvalliset kiinteistöt: suunnitteluvaihe, ylläpitovaihe: toimivuus, turvallisuus, esteettömyys, siisteys.

Puistot ja yleiset alueet

Lakien ja asetusten mukaiset puistoalueet, leikkikentät, liikuntapaikat, uimarannat ja venesatamat: toimivuus, turvallisuus, esteettömyys, siisteys.

Liikenneväylät

Kunnan asemakaava-alueella kaavaan merkittyjen katujen suunnittelu, rakentaminen ja ylläpito huomioiden liikenneturvallisuus- ja liikenteen välityskyky.

Maankäyttö ja valvonta

Kunnan maankäyttöön sekä rakentamiseen liittyvä suunnittelu ja valvonta.

Vesi- ja viemärlaitos

Laatuvaatimukset ja –suositukset täyttävän talousveden toimittaminen sekä jäteveden poisjohtaminen ja käsittely lupaehtojen mukaisesti.

Jätehuolto

Asumisessa syntyvien jätteiden ja ongelmajätteiden keräily, kuljetus ja käsittely.

Asumispalvelut

Lainsäädännön mukaisten asumispalvelujen tuottaminen.

P-K:n pelastuslaitos/Polvijärven paloasema

Sammutus- ja pelastustehtävät, onnettomuuksien ehkäisy, valistus ja neuvonta, palotarkastus ja vss-toiminta.

Hyvinvoiva nuori

AIKUISTUVAN NUOREN ENNAKOIVAN TUEN PALVELUT

1

KOULUTUSPALVELUT

Lukiokoulutuksen tarjoamat erityisopetuksen palvelut

Lukiolaisilla on mahdollisuus henkilökohtaisesti sovitteisiin erityisjärjestelyihin. Ohjaajana toimii yläasteen laaja-alainen erityisopettaja.

Oppilashuollon palvelut

Lukion oppilashuoltoryhmä toimii yhdessä ja samoilla periaatteilla yläasteen ryhmän kanssa

VAPAA-AIKAPALVELUT

- Harrastekerhot
- Pienryhmätoiminta
- Ohjaus- ja neuvontapalvelut

Nuorten työpaja ja ompelupaja

Työpajalla/ompelupajalla osallistutaan pajan omiin työtehtäviin, suunnitellaan tulevaisuutta työtä ja koulutuspaikkaa hakien, tehdään työkokeiluja kunnan eri sektoreilla, harjoitellaan arjessa selviämistä sekä tehdään tutustumisretkiä työpaikkoihin, oppilaitoksiin sekä harrastustoimintoihin.

MUUT TOIMIJAT

Ev.lut. Seurakunta

Nuorisotyö: henkilökohtaiset keskustelut nuoren kanssa, tarvittaessa kontaktit perheisiin.

Maakunnalliset sosiaali- ja terveysalan järjestöt tarjoavat tukea mm. pitkäaikaissairaille tai kehitysvammaisille lapsille, nuorille ja heidän perheille. Tukimuotoina mm.

- Retket, leirit ja tapahtumat.
- Vertaistoiminnan organisoiminen.
- Kuntoutuspalvelut.
- Kouluttaminen ja tiedottaminen.
- Ohjaus ja neuvonta.

TERVEYSPALVELUT

Avoterveydenhuollon palvelut:

- Lääkäreiden, psykologin ja terveydenhoitajien palvelut: hoidon tarpeen arviointi ja jatkotutkimuksiin ohjaus.
- Päivystysvastaanotto terveysasemalla arkisin 8-16, iltaisin klo 16-22 päivystys Polvijärven, Outokummun tai Liperin terveyskeskuksessa vuorotellen. Öisin ja viikonloppuisin perusterveydenhuollon päivystys Joensuu (Pkssk).

SOSIAALIPALVELUT

Ennaltaehkäisevä toimeentulotuki

Ehkäisevän toimeentulotuen tavoitteena on pyrkiä parantamaan hakijan kuntoutumista ja toimeentulomahdollisuutta sekä hänen edellytyksiään itse kohentaa sosiaalisia ja taloudellisia olosuhteitaan. Tuki on tilannekohtaista sekä kertaluonteista.

Täydentävä toimeentulotuki

Täydentävään toimeentulotukeen sisältyvät niin sanotut erityismenot, joita ovat lasten päivähoidon maksu, muut kuin perusmenoina hyväksyttävät asumismenot sekä henkilön tai perheen erityisistä olosuhteista aiheutuvat menot.

Muut sosiaalityön palvelut

Keskustelut, ohjaus, neuvonta.

Kuntoutusohjaajan palvelut:

Kehitysvammaisille ja kehitysviiveisille lapsille, nuorille, joilla on eri tasoisia vaikeuksia kielellisten, motoristen, kognitiivisten, sosiaalisten ja omatoimisuustaitojen osalla. Palveluohjaus. Palvelusuunnitelmat. Erytishuoltopäätösten suunnittelu. Koti-päiväkoti-perhekoti-sijaiskotikäynnit. Kehitysarvioinnit yhdessä asiakkaan yhteistyöverkoston kanssa.

Hyvinvoiva nuori

AIKUISTUVAN NUOREN VARHAISEN PUUTTUMISEN PALVELUT

1

TERVEYSPALVELUT

Avoterveydenhuollon palvelut ja erityispalvelut

- Lääkäreiden, psykologin ja terveydenhoitajien palvelut :sairauksien hoitaminen ja jatkohoitoon ohjaaminen.
- Psykiatrisen sairaanhoitajan ja psykiatrin palvelut yli 18-vuotiaille.
- Fysio-, puhe-, toiminta ja ravitsemusterapia. (Ostopalveluna).
- Päivystysvastaanotto terveysasemalla arkisin 8-16, iltaisin klo 16-22 päivystys Polvijärven, Outokummun tai Liperin terveyskeskuksessa vuorotellen. Öisin ja viikonloppuisin perusterveydenhuollon päivystys Joensuussa (Pkssk).

SOSIAALIPALVELUT

- Aikuissosiaalityön palvelut.
- Päihdehuollon palvelut.
- Kuntouttava työtoiminta.
- Perhetyöpalvelut.

Kuntoutusohjaajan palvelut:

Kehitysvammaisille ja kehitysviiveisille lapsille, nuorille, joilla on eritasoisia vaikeuksia kielellisten, motoristen, kognitiivisten, sosiaalisten ja omatoimisuustaitojen osa-alueilla

- Palveluohjaus, palvelusuunnitelmat.
- Erityishuoltopäätösten suunnittelu.
- Koti-päiväkoti-perhekoti-sijaiskotikäynnit.
- Kehitysarvioinnit yhdessä asiakkaan yhteistyöverkoston kanssa.

Outokummun perheneuvola

Perheneuvola palvelee perheitä, pariskuntia, alle 18-vuotiaita nuoria, lapsia sekä yhteistyökumppaneita. Perheneuvola tarjoaa asiantuntija-apua, tutkimuksia ja hoitoja lasten kasvatukseen ja kehitykseen, ihmissuhteisiin ja perhe-elämään liittyvissä yllättävissä sekä normaaleissa kriisivaiheissa.

Perheneuvolaan voi ottaa yhteyttä:

- Lapsen ja nuoren kehitys- ja kasvatuskysymyksissä
- Perhe-elämän ja parisuhteen ongelmissa
- Ihmissuhdevaikeuksissa
- Lasten huolto- ja tapaamisoikeuteen liittyvissä asioissa ja niiden sovittelussa.

SOSIAALIPALVELUT

Päihdepysäkki

Avohuollollista ja lääkkeetöntä päihdetyötä, yhdessä sosiaali- ja terveystoimen kanssa. Nuorille paikka, jonne on helppo tulla saamaan apua ja tukea arjessa selviytymiseen sekä omiin ratkaisuihin. Palvelee alle 25-vuotiaita nuoria, heidän läheisiään ja viranomaisia.

- Hoidon tarpeen arviointi, hoitopalvelut ja hoitoonohjaus.
- Nuoren kasvuprosessin sekä elämänhallinnan tukeminen ja edistäminen, vanhempien tukeminen kasvatustyössä.
- Terveysneuvonta, A- ja B-hepatiittirokotukset, lähetteet laboratoriotesteihin ja huumetestit.
- Työnohjaus-, konsultaatio- ja koulutuspalvelut.
- Terveysneuvontapiste Vinkki suonensisäisiä huumeita käyttäville.

Perheasiain neuvottelukeskus

Perheasiain neuvottelukeskukseen asiakastyössä selvittelyn kohteena ovat useimmiten parisuhderistiriidat, joista puoliset voivat keskustella perheneuvojan kanssa yhdessä tai erikseen.

Perheasiain neuvottelukeskus on Joensuun ev.lut. seurakuntayhtymän ylläpitämä yksikkö. Asiakkaiksi voivat hakeutua kaikki Pohjois-Karjalan maakunnan alueella asuvat ihmiset.

Hyvinvoiva nuori

AIKUISTUVAN NUOREN VARHAISEN PUUTTUMISEN PALVELUT

1

VAPAA-AIKAPALVELUT

Nuorten työpaja ja ompelupaja

Työpajalla/ompelupajalla osallistutaan pajan omiin työtehtäviin, suunnitellaan tulevaisuutta työtä ja koulutuspaikkaa hakien, tehdään työkokeiluja kunnan eri sektoreilla, harjoitellaan arjessa selviämistä sekä tehdään tutustumisretkiä työpaikkoihin, oppilaitoksiin sekä harrastustoimintoihin.

MUUT TOIMIJAT

Ev.lut. seurakunta

Keskustelut, tarvittaessa yhteydet koteihin.

Diakoniatyö: yksilötyötä: vastaanotot, kotikäynnit

Pohjois-Karjalan sovittelutoimisto (MLL)

Rikosten ja riita-asioiden sovittelu. Sovittelun tarkoituksena on tarjota rikosten osapuolille mahdollisuus toistensa kohtaamiseen ja rikoksesta aiheutuneiden fyysisten, psyykkisten ja aineellisten vahinkojen korvaamiseen. Sovittelu on puolueetonta, luottamuksellista, vapaaehtoista ja maksutonta.

Poliisi

Nuorten tiimin palvelut.

Tiimin tehtävänä on ehkäistä alle 18-vuotiaiden nuorten rikoskierteeseen joutumista, vähentää syrjäytymisriskiä sekä rakentaa ammatillisia verkostoja nuorten kanssa työskentelevien eri tahojen kanssa.

Hyvinvoiva nuori

SOSIAALIPALVELUT

Aikuissosiaalityön palvelut.

Aikuissosiaalityössä tehdään suunnitelmallista, tavoitteellista, pitkäjänteistä ja moniammatillista työtä taloudellisen ja/tai sosiaalisen tuen ja palvelun tarpeessa olevien asiakkaan kokonaisvaltaisen kuntoutumisen ja elämäntilanteen edistämiseksi.

Jälkihuolto sijaishuollon päättymisen jälkeen

Kuntoutusohjaajan palvelut:

Kehitysvammaisille ja kehitysviiveisille lapsille, nuorille, joilla on eri tasoisia vaikeuksia kielellisten, motoristen, kognitiivisten, sosiaalisten ja omatoimisuustaitojen osa-alueilla

Palveluohjaus.

Palvelusuunnitelmat.

Erityishuoltopäätösten suunnittelu.

Koti-päiväkoti-perhekoti-sijaiskotikäynnit.

Kehitysarvioinnit yhdessä asiakkaan yhteistyöverkoston kanssa.

Päihdepysäkki

Avohuollollista ja lääkkeetöntä päihdetyötä, yhdessä sosiaali- ja terveystoimen kanssa. Nuorille paikka, jonne on helppo tulla saamaan apua ja tukea arjessa selviytymiseen sekä omiin ratkaisuihin. Palvelee alle 25-vuotiaita nuoria, heidän läheisiään ja viranomaisia.

Hoidon tarpeen arviointi, hoitopalvelut ja hoitoonohjaus.

Nuoren kasvuprosessin sekä elämänhallinnan tukeminen ja edistäminen, vanhempien tukeminen kasvatustyössä.

Terveysneuvonta, A- ja B-hepatiittirokotukset, lähetteet laboratoriotesteihin ja huumetestit.

Työnohjaus-, konsultaatio- ja koulutuspalvelut.

Terveysneuvontapiste Vinkki suonensisäisiä huumeita käyttäville.

Sosiaalipäivystys

Polvijärvi kuuluu Joensuun seudun sosiaalipäivystysrinkiin.

Päivystys arkisin klo 16-24 ja viikonloppuisin klo 12-24.

Sosiaalipäivystykseen otetaan yhteyttä hätänumeron 112 kautta.

Hyvinvoiva nuori

TERVEYSPALVELUT

- Mielenterveystoimiston psykiatrisen sairaanhoitajan ja psykiatrin palvelut pääasiassa yli 18 -vuotiaille.
- Terveyskeskuspsykologin palvelut.
- Kriisiryhmän palvelut.

Erikoissairaanhoito

Pohjois-Karjalan sairaanhoito- ja sosiaalipalvelujen kuntayhtymän keskussairaala ja Kuopion yliopistollinen keskussairaala (KYS)

Erikoissairaanhoidon poliklinikat ja –osastot.

Pkssk:n Honkalampikeskuksen sosiaalipalvelut kehitysvammaisille

Asumispalvelut.

Laitoshoido.

Päivätoiminta (jatko-opetus, erityisliikunta, luova toiminta, terapeutit toiminta).

Kehitysvammaneuvojan palvelut:

Lasten ja nuorten terveydenhuolto- ja kuntoutuspalvelut.

Kuntoutusohjaus.

Perhehoito.

Kunnan kriisiryhmä

Äkillisten traumaattisten kriisitilanteitten jälkeen (kuten onnettomuudet, tulipalot, väkivallan uhriksi joutuminen) henkistä jälkihoitoa antaa Polvijärven kriisiryhmä. Ryhmän jäsenet ovat kriisien jälkihoitoon koulutettuja terveydenhuollon ja seurakunnan työntekijöitä. Yhteyden ryhmään saa terveyskeskuksen kautta.

LASTEN JA NUORTEN HYVINVOINTIIN LIITTYVÄT MONIAMMATILLISET TYÖRYHMÄT

Moniammatillinen paikallinen lastensuojelun tukiryhmä/alle kouluikäiset lapset

Sosiaalityöntekijä, lastenneuvolan terveydenhoitaja, terveyskeskuspsykologi, perhetyöntekijä, kuntoutusohjaaja, päiväkodinjohtaja, psykiatrinen sairaanhoitaja.

Joensuun seudun moniammatillinen asiantuntijaryhmä (LSL 14§)

Lastensuojelun asiantuntijaryhmä avustaa sosiaalityöntekijöitä lapsen huostaanottoa sekä sijaishuoltoa koskevien asioiden valmistelussa ja muussa lastensuojelun toteuttamisessa. Lisäksi asiantuntijaryhmä antaa lausuntoja lastensuojelutoimenpiteitä koskevan päätöksenteon tueksi. Asiantuntijaryhmä palvelee Joensuun, Polvijärven, Outokummun, Liperin, Kontiolahden ja Ilimantsin sosiaalityöntekijöitä.

Oppilashuoltoryhmät

Lähes jokaisessa koulussa toimii **oppilashuoltoryhmä** eli OHR, johon kuuluu rehtori, erityisopettaja, oppilaaohjaaja (yläkoulu, lukio), terveydenhoitaja, tapauskohtaisesti luokanopettaja ja/tai luokanohjaaja, psykologi, sosiaalityöntekijä, perhetyöntekijä ja tarvittaessa muita asiantuntijoita. Tehtävänä on mm. tukea opettajan työtä, vanhempien kasvatustyötä, oppilaan oppimista ja kasvua.